

Universitätsbibliothek Wuppertal

Omnia Divini Platonis Opera

Plato

Basileae, 1551

Phaedrus, vel de pulchro

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-245](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-245)

Pythagoraeorum more probat contemplationem traditionemque ueritatis in animos, potius quam in libros. Quod in Epistolis quoque confirmat. Denique solum oratorem laudat, qui ingenio sit studioque philosophus. Concludit uero dialogum oratione, uotisque pulchritudinem animi à deo petentibus. In qua considera Socratem ceteris omnino spectis sola pulchritudine animi, id est sapientia esse contentum, ueruntamen indicare, hanc ipsam non tam humano studio, quam diuino munere comparari.

PHAEDRVS, VEL DE PVLCHRO

A MARSILIO FICINO TRADUCTVS, AD LAVRENTIUM Medicem uirum Magnanimum.

SOCRATES ET PHAEDRVS

AMICE Phædre, quonam & unde? PHAED. A Lyfia ô Socrates, Cephalii filio. Pergo autem deambulandi gratia, extra urbem. Plurimum enim tempus cum eo sedens à matutino ad hanc usque horam illic constiti. à tuo autem meoque sodali Acumeno persuasus deambulando exerceor. quod quidem exercitationis genus facilius salubriusque ille quam currendi certamen existimat. SOC. Probe ille quidem ô amice, monet. At enim Lysias erat, ut uidet, in urbe. PHAED. Erat. Nam apud Epicratem diuertit in hanc Olympio proximam Morychi domum. SOC. Quid rei agebatur illic? An uidelicet orationis epulo Lysias uos accepit? PHAED. Scies, modo tibi otium sit obambulantem unam mecum audire. SOC. Quid uero? nonne putas me iuxta Pindarum negotio etiam anteferre, tuam & Lysiae colloquutionem audire? PHAED. Perge igitur. SOC. Dicas modo. PHAED. Atqui disputatio illa ô Socrates, tuis auribus congrua. Sermo namque fuit qui habitus est, nescio quo modo, amatorius. scripserat enim Lysias sollicitatum ex pulchris istis quendam, sed non ab amatore, in eoque ipso sese ostendit, quod probet non amanti magis quam amanti gratificandum esse. SOC. O generosum uirum. Utinam scriberet inopi potius quam opulento, & seni quam iuueni, & in ceteris omnibus ita affecto, ut ego & nostrum complurimi sumus, esse gratificandum. Siquidem urbana & publice utilis foret oratio. Me tamen cupido tanta coepit audiendi, ut si Megaras usque deambulando proficiscare, atque Herodici more ubi ad murum accesseris, protinus inde recedas, non te relinquam. PHAED. Quid ais optime Socrates? An putas quae Lysias multo tempore per otium composuit disertissimus omnium qui nunc sunt scribendi, ea me rudem ita ut illo dignum est commemoraturum? permultum certe abssum. atqui mallem equidem id mihi quam multum auri adesse. SOC. O Phædre, si ego Phædrum ignoro, mei quoque oblitus sum. sed horum sane neutrum est. Id enim certe scio, quod non semel tantum ille Lysiae sermonem audiuit, sed iussit saepius recenseri. Lysias autem parebat libens. Nec uero Phædro id satis fuit, uerum sumpto demum libro, quae maxime cupiebat, considerauit. Quod cum fecisset illic à matutino usque sedendo fatigatus, deambulatum abscessit, per Canem, ut equidem reor, memorie mandans, nisi forte prolixior erat oratio. Tendebat autem modo extra muros, ut ea ipsa meditaretur. Obuians uero homini sermonum amore insano, eo conspecto letatus est quia congaudentem coexultantemque foret habiturus, ac pergere unam iussit. Deinde uero ab homine ipso sermonum audio rogatus dicere, simulabat grauari, quasi non cuperet referre: tandem uero & si nemo sponte audire uellet, erat ad audiendum illata uis coacturus. Te ergo Phædre rogarim, quod etiam non rogatus facturus es, mihi nunc ut facias. PHAED. Satius est igitur utcumque possum dicere. Videris enim non prius me dimissurus, quam pro uiribus dixeris. SOC. Vere nimium tibi uideor. PHAED. Sic igitur faciam. Sed enim uerba quidem ipsa ô Socrates, non edidici: sententias autem penè omnium, quibus amantem ostendit à non amante differre, teneo equidem, easque breuiter referre tibi per ordinem pergo. SOC. Ostende amabo, prius quid in sinistra habes sub pallio. Suspicio enim te librum ipsum habere. Id si sic est, ita cogita, me quidem te magni facere, attamen praesente Lyfia, me tibi auditorem prebere non est consilium. sed age ostende. PHAED. Desistas. Magna de spe me deiecisti ô Socrates, quam in te habui, nempe ingenium unam tecum exercitaturus. Sed ubi uis sedentes legamus? SOC. Huc circa Ilyssum fluuium diuertamus. postea ubi uidebitis, sedentes requiescemus. PHAED. Peropportune decalciatus sum: nam tu qui dem

dem semper. Facile igitur erit nobis per aquulam ipsam uadere, & non iniucundum praesertim hac anni hora atque diei. SOC. Perge igitur, & simul conspice ubi sedeamus. PHAED. Vides illam altissimam platanum? SOC. Video. PHAED. Ibi & umbra, & uentus modicus, & mollis herba, ubicunque sedere uel etiam recumbere uelimus. SOC. Perge igitur. PHAED. Dic mihi o Socrates. Nonne hic olim fertur Boreas ab Ilyfso Orithyam rapuisse? SOC. Fertur quidem. PHAED. An non hic grata, pura & nitida apparet aquula, puellarumque apta ludis? SOC. Nequaquam, sed paulo inferius ad duo uel tria stadia, ubi Dianae templum offendimus, atque ibidem ara quaedam est Boreae. PHAED. Non adeo noui. Sed dic per Iouem Socrates tu ne hanc fabulam putas ueram fuisse? SOC. Iam si non putarem, ut sapientes, absurdus non essem: deinde rem commentans uentum Boreae dicerem proximis e petris cum Pharmacia ludem Orithyam deiecisse, atque ita mortuam, raptam hinc a Borea fingi, uel ex Areopago. Est enim & alia fama non ex hoc loco, sed ex illo raptam fuisse. Ego autem o Phaedre, iucunda quidem haec existimo, sed curiosi nimium atque anxij, nec porro fortunati uiri, non ob aliam causam quam quod ei necesse sit Centaurorum et Chimerae formam interpretari. Atque etiam confluit turba Gorgonum & Pegasorum, aliarumque monstrorum multitudo formarum: itaque si quis haec non ita ut narrantur, esse credit, sed ad convenientem sensum singula uelit traducere, rustica quadam sapientia fretus, ocio nimium indigebit. Mihi uero ad haec ocium non est ob eam o amice, causam, quia non dum queo secundum Delphicum praecipuum meipsum cognoscere. Ridiculū est quum quis sua ignoret aliena scrutari Ridiculum igitur puto, cum mea ipse ignorem, aliena perscrutari uelle. Quare his dimissis, atque existimationi quam de his paulo ante narrabam, fide adhibita, non ipsa quidem, sed meipsum considero, utrum ego sim bestia aliqua Typhone multiplicior, ardentiorque, & furiosior, siue placatius quoddam & simplicius animal diuinæ cuiusdam mitisque sortis natura particeps. At o amice, nonne haec ad quam inter loquendum peruenimus, ea erat arbor ad quam nos ducebas? PHAED. Haec certe ipsa. SOC. Per Iunonem praecleara diuersio. Nam platanus ista patulis admodum ramis & procera est, & altitudo uiticis illius, opacitasque pulchra nimium & amœna, ac praecipuum nunc habet florescendi tempus, ut omnis circum locus suauitate compleatur odoris. Fons quoque nitidissimus sub platano fluit aquae nimium frigidae, ut ex tactu pedis coniectare licet: quem nymphis & Acheloo sacrum esse a puppis & imaginibus istis coniecto. An non aduertis praeterea quam iucunda & dulcis hic aura spiret? Aestiuum insuper quiddam & canorum cicadarum subresonat choro. Sed omnium scitissimum est, herbam ipsam aspicere, ut in prato suauiter accliuu recumbentis caput sit molliter suscipere apta. Itaque tu perque optime me quasi hospitem deduxisti, o amice Phaedre. PHAED. O admirabilis uir, absurdissimus quidam uideris: & profecto quod ais, hospiti cuidam deducto, non incolae similis es: ita neque fines nostros transisse unquam, neque extra moenia ipsa egressus appares. SOC. Ignosce mihi optime Phaedre. Nam discendi cupidus sum, agri uero & arbores nihil docere me possunt, sed homines qui in urbe uersantur. Tu autem uideris mihi exeundi incitamentum inuenisse. ut enim famescientibus animalibus frondes aut fructus porrigentes ea ducunt, ita tu mihi librum porrigens, per totam Atticam & alio quod uelis, perduceres. Iam igitur cum huc peruenimus, recumbere mihi placet. Tu autem in qua potissimum figura uidebitur commodissime posse legere, ea assumpta leges. PHAED. Audi igitur. Mearum quidem rerum status sic se habet, & id maxime nobis, ut audisti, conducturum puto. Arbitror autem me non minus ob id abs te siquid petiero consequi debere, quod amore tui captus minime sum. Nam amatores cum primum libidinem expleuerunt, collati beneficii poenitet: eos uero qui amore irretiti non sunt, non est cur poenitere conueniat unquam, non enim coacti, sed sponte cum optime de suis rebus consultaissent, pro rerum suarum facultate beneficia contulere. Praeterea amatores mente quandoque reuoluunt, quam negligenter res suas propter amorem administrauerint, & quae suo damno contulerint beneficia, quosue labores subierint, ideoque dignam amatis gratiam retulisse existimant. Sed hi qui amore decepti non sunt, neque rei domesticae negligentiam, neque labores praeteritos, neque propinquorum discordias se incurrisse amici causa conqueruntur. Quamobrem tantis malis sublatis, nihil aliud restat, nisi ut prompti sint ad omnia quae grata illis fore existiment, peragenda. Aiunt plerique, amatores idcirco pluris facere oportere, quod maxima erga amatos charitate deuincti sint, semperque parati, tum di-

Quod inter homines, non inter arbores uiuendum

Oratio Lyfia contra amatores

ctis

Etis, tum factis amatis obsequi, etiam si ex hoc ceteros omnes offenderint. Quorum sententiam ueram non esse hinc facile coniectamus, quod translata ab alijs in alios beneuolentia, posteriores amatos prioribus anteponunt: ac si recentiores iusserint, superiores hostiliter insequuntur. At qui quam ratione decet tale quid illi concedere, qui ea calamitate affectus est, quam nunquam expertus quisquam concesserit? Enim uero & ipsi in sanire potius quam sapere confitentur, & nosse preterea insaniam suam, sed continere se minime posse. At uero qui sapiunt, quonam pacto eorum qui sic affecti sunt, consilia uoluntatesque probabunt. Præterea si ex amantibus optimum eligere uelis, ex paucis tibi optio dabitur: sin autem ex alijs commodissimum tibi sodalem quesieris, ex multis sanellicebit eligere. Maior uero spes est, hominem amicitia tua dignum inter multos quam inter paucos repertum iri. Si igitur ex legum cōstitutione publicam uereris infamiam, meminisse oportet, amatores qui ita se amandos censent, ut ipsi alios amant, solere palam non frustra inuigilauerint, gloriari. Eos uero qui non amant, quoniam continere se possunt, solere quod optimum est, potius quam rumore multitudinis quærere. Adde quod uulgus cum sentiat amatores amatos sequi assidue, atque hoc operæ precium putare, suspicatur ne turpis eos cupiditas ceperit, aut forte iam capiat. Non amantium uero familiaritatem improbare non audet: Scit enim necessarium esse homines inuicem uel amicitia uel commoditatis alicuius causa saepe uersari. Proinde si te metus inuaserit putantem difficile fore ut maneat amicitia, immo simultate orta accidere cōmunem utrisque iacturam: te uero concedente ea quæ multi facis, maxime læsum iri: non iniuria amatores ualde timebis. multa enim illos offendunt, atque omnia in sui detrimentum accidere arbitrantur. Quapropter amatos uersari inter alios prohibent, metuentes ne diuites eos opibus superent, aut docti uiri intelligētia præstent: atque omnino si qui egregium aliquid in se habere uideantur, ab ijs amatos procul arcere conantur. Ita ut ab ijs abstineant persuadentes, amicis omnibus priuant. Tu uero si rerum tuarum ratione habita melius quam illi deliberaueris, ab eis dissenties atque abibis. Qui autem amore tui capti non sunt, sed propter uirtutem quæ oportet efficiunt, aliorum tibi familiaritatem minime inuidebunt: sed potius oderint eos qui tibi hæere noluerint, arbitantes ab illis quidem te despici, à familiaribus uero iuari. Quamobrem multo maior spes est amicitias ex hoc commercio quam inimicitias prouenire. Accedit ad hæc quod amanti plurimi prius corpus cupiunt, quam aut mores aut alia quæuis ad amatum pertinentia nouerint. Quo efficit, ut dubium sit an extincta cupiditate in amicitia perseverent. Non amantibus autem, qui cum prius etiam amici essent, non agebant oblectamenti gratia omnia, consentaneum est non adeo ardentem conuari beneuolentiam, sed ipsorum officia monimenta futurorum accipi. Quinetiam melior euades si mihi credideris, quam si amatori præbueris aures. Nam amantes præter modum dicta & facta tua laudibus efferunt, partim quia ueretur ne te offendant, partim quia propter cupiditatis ardorem in iudicando falluntur. Talia enim quædam amor designat. infortunatos quidem, ea etiam quæ alijs molestiam nullam præbent, tristitia putare compellit: fortunatos autem & uoti sui compotes, quæ læticia digna non sunt, cogit tanquam iucunda laudare. Quapropter miserari eos magis oportet quam diligere. Quod si mihi credideris, primo quidem non ob præsentem uoluptatem, sed ob futuram utilitatem adero tibi, non amoris mancipatus, sed mihi imperans: neque ob minimas causas aliquando graues inimicitias suscitabo, immo uero ob maximas uix tandem commotus, inuoluntarijs erratis ignoscam, uoluntaria emendare & deuitare conabor. Hæc sunt dura turæ amicitia argumenta. Si autem tibi uidetur non posse firmam nisi amore amicitiam nasci, animaduerte debes, quod hac ratione neque filios multi faceremus, neque parentes neque filios eos haberemus amicos, qui non ex amoris huius ardore, sed alijs quibuslibet studijs facti essent amici. Ad hæc si egenis gratificandum est maxime, conuenit omnino non meliores homines, sed pauperrimos iuuare. maximis enim liberati malis gratias ingentes habebunt. In proprijs quoque & priuatis sumptibus non cōuocandi amici erunt, sed esurientes & supplices. hi enim beneficium maximi facient, te sectabuntur, ad fores opperientur, applaudent, gratias ingentes agent, uota pro te fundent. Cæterum decet forsitan non egenis maxime indulgere, sed his potius qui referre gratiam possunt: neque amantibus solum, sed beneficio dignis: neque his qui forma tua delectantur, sed qui tibi etiam seni profuturi

profuturi sint: nec illis qui uoti sui compotes facti, palàm sese iactabūt, sed qui uerecundi tacebunt: neq; illis qui breue ad tempus te colent, sed qui per omnem uitam similiter diligunt: neq; illis qui extincto cupiditatis ardore, inimicitiarū occasiones inquirent, sed qui forma deflorescente, uirtutē suam constantiamq; ostendent. Tu igitur quæ dixi, memento, atq; id cogita, quòd amātes ab amicis increpant, quasi turpe quiddam sit amor. At eos qui non amant, nullus familiarū ob id uituperat, quòd hoc pacto male sibi ipsi consulāt. Forsitan me rogabis, nunquid omnibus nō amantibus obtemperare te moneam. Ego autem puto neq; ipsum quidem amatorem iussurum esse te erga omnes amantes hanc eandem mentem habere. Neq; enim accipienti, id pari gratia dignum, neq; tibi ceteros latere uolenti, similiter facile. Oportet autem iacturam quidem ex hoc nullam, utilitatem uero ad utrosq; aliquā prouenire. Ego iam dicta sufficere arbitror: siquid autem tibi addendum uidetur, interroga. Quid tibi uidetur, o Socrates? Nonne mirifice oratio hæc & ceteris rebus & uerbis composita est? Mirum in modum, o amice, ita ut obstupuerim. atq; ita, o Phædre, propter te affectus sum, dum te respicerem, quia mihi uidebare in legenda oratione gestire. Putans ergo te talia magis quam me cognoscere, tibi obsecutus unā tecum, o diuinum caput, ipse quoq; bacchatus sum. PHAED. Siccine tibi uidef iocandum? SOC. Ego tibi iocari uideor? An non serio loqui? PHAED. Nullo modo, o Socrates, sed uerum dic per eum qui amicis præest, Iouem, putas quenquam Græcorum hac ipsa de re plura atq; maiora dicere posse? SOC. Quid uero? laudandum scriptorem eo solum censemus, quia ea dixerit quæ oportuerit, ac non eo solum, quia dilucide & rotunde & eleganter singula uerba posuerit? Si enim uis, tui gratia concedendū est, nam me quidē ob ignauiam meam & imperitiam latuit. Eloquentiæ enim dicētis solum intendi. ad id uero nec Lysiam quidem ipsum sufficere se existimare putabā. Profecto mihi uisus est, o Phædre, nisi tu aliud dicas, bis & ter eadem repetisse, quasi deesset illi copia eadem de re multa dicendi, uel quasi nulla sibi de hoc cura esset. Ac mihi uisus est sese ostentare, quòd posset eandem rem aliter & aliter dicendo utroq; modo luculente dixisse. PHAED. Nihil ais, o Socrates, hoc enim maxime oratio habuit. Nam quæ erant in re de quibus commode dici posset, eorum nihil prætermisum est, ut præter illa quæ ab hoc dicta sunt, nemo eadem de re plura aut probabiliora dicere possit. SOC. Id ego nō iam amplius confiteri possum. Prisci enim sapientesq; uiri & mulieres qui de his dixerunt scripseruntq;, redarguent me, si tui gratia concessero. PHAED. Quinam isti? & ubi tu meliora audiui? SOC. In præsentia quidem nō satis memini, sed profecto alicubi audiui, uel Sapphus pulchræ, uel sapientis Anacreontis, uel scriptorū aliorū. Vnde uero hoc ipse coniecto? quia plenum, o beate mihi sentio pectus aliorū, & nō deteriorum quæ dici possunt. quòd uero ex me ipso nihil tale cognouerim, intelligo, meq; inscitia cōscius. Restat igitur me instar ualis hæc ex aliorum fontibus hausisse, sed iterum ob ruditatem meam & quomodo & a quibus perceperim, oblitum esse. PHAED. Optime, o generose, dixisti. A quibus acceperis, & quomodo, neq; etiam si iussero, dicas. At illud dicas quod profiteris, rursus habere te plura & præstantiora his quæ a Lysia scripta sunt, quod si feceris ab istis abstinens, auream tibi promitto in Delphis statuam æquilibrem, quod nouem illi principes solent, non meā solum, sed tuam etiam ponere. SOC. Amicissimus es, & reuera aureus, o Phædre, si me dicere putas Lysiam omnino aberrauisse, ac posse præter hæc omnia meliora alia dici. hoc enim ne deterrimo quidem scriptori arbitror euenire. Principio quātum attinet ad id de quo sermo habetur, putas ne aliquem probare uolentem non amanti magis quam amati gratificandum esse, nisi probauerit nō amantem prudentem esse, amantem uero insanum, & illum quidem laudauerit, hunc uituperauerit, quæ sanè necessaria sunt, alia deinde quæ dicat habiturum? Sed existimo hæc talia sinenda, & scriptoribus cōcedenda esse, nec inuentionem horum, sed dispositionem esse laudandam. at illorum quæ non sunt necessaria, & difficulter reperiuntur, non dispositionem solum, sed inuentionem etiam laudandam puto. PHAED. Cōcedo quod ais: tolerabiliter enim dixisse uideris, faciam igitur & hoc ipse modo. Amantem enim quā non amantē magis ægrotare, præsupponere tibi permittam. In alijs autem, si plura & præstantiora quam Lysias dixeris, iuxta Cypselidas in Olympiā aureus stabis. SOC. Serio id accipis, o Phædre, quòd uirū mihi dilectissimū reprehendi. Ego uero tecum iocabar. Ac me putas reuera hoc aggressurum esse, ut aliud quiddam

P præter

præter illius sapientiam ornatius dicam. PHAED. Hac de re ô amice, in easdem ansas peruenisti. dicendum tibi omnino est, utcunque poteris. Ac, ne molestam illam rem concedorum sapius inuicem respõdere compellamur, caue ne ue illud me dicere cogas. Si ego ô Socrates Socratẽ ignoro, mei quoq; ipsius oblitus sum. Et cupiebat quidem, sed simulabat grauari. Demum ita cogita, non esse nos prius abituros hinc, quàm tu dixeris quæ habere aiebas in pectore meliora. Sumus enim soli, & quidem in solitudine. Ego aut iunior & robustior. Ex his omnibus intellige quid dicam, nec uelis coactus potius quàm sponte loqui. SOC. At enim ô beate Phædre, ridiculus ero, si ipse rudis cum optimo illo scriptore contendero, ac de rebus eisdem ex tempore disputauero. PHAED. Scis ut se res habet? Missa isthæc facias mecum. Fermè enim inueni per quæ te compellã. SOC. Ne dicas obsecro. PHAED. Ne dicam? Imò uero iam dico. Ad iusiurandum me uertam. Iuro enim tibi per aliquẽ deum, uel si uis per hanc platanũ, nisi tu dicas in eius conspectu, me nunq; posthac cuiusquam orationem tibi ostensurũ esse, uel nunciaturum. SOC. Papæ ô inueniste, q; pulchre reperisti qua arte uirum orationis auidum, ad quiduis agendum compelleres? PHAED. Quid ergo cum talis sis tergiuersaris? SOC. Minime amplius, quandoquidem tu ita iurasti, qui enim quirẽ ab his epulis abesse? PHAED. Dic igitur. SOC. Scis quid agam? PHAED. Qua de re dicis? SOC. Obuolutus dicam, ut celerius transcurram sermonem, nec ad te respiciens, ob pudorem impediatur. PHAED. Dicis modo. cætera ut uis, sic facito. SOC. Iam agite ô Musæ dulces, siue propter cætus speciem, siue propter musicum genus illud suauium & stridularũ cognomen habetis, meum adiuuate sermonem, quem me dicere optimus iste compellit, ut eius sodalis qui primo huic sapiens uidebatur, nunc magis etiam uideatur. Erat puer quidam, imò uero adolescentulus egregia indole præditus: huic autem erant amatores complurimi: quorum unus uir sanè uersutus cum nihilo quàm cæteri minus eum amaret, persuasit puero se nõ amare. Cumq; flagitaret aliquãdo ipsum illud ipsum non amanti potius q; amanti gratificandũ esse persuasit, atq; ita inquit, In omnibus ô puer, unicũ principium ijs qui bene consulere uolũt, est intelligere quid illud sit de quo consulatur, uel omnino aberrare necesse, plerosq; uero latet quod nesciant rei substantiam. Tanquam igitur scientes, in dispositionis principio non declarant, procedentes uero quod par est, consequitur, ut nec sibi, nec alijs consentanea loquantur. Tibi igitur & mihi ne accidat quod in alijs damnamus, postquam nobis discrepatio est, utrum cum amante potius quàm non amante, amicitia sit ineunda, quid amor ipse sit, & quam uim habeat, definitione ex consensu posita cognoscamus: atq; ad id respicientes referentesq; consideremus, emolumentum ne an detrimentũ afferat. Quod igitur cupiditas que dam sit amor, omnibus manifestũ: quod uero etiam qui non amant, pulchra seu bona cupiunt, non ignoramus. Ut igitur quo amans à non amante discernitur, intelligamus, scire oportet duas in unoquoq; nostrum ideas esse dominantes atq; ducentes, quas sequimur quocunq; ducunt. Altera quidem est innata nobis uoluptatũ cupiditas. Altera uero acquisita opinio optimi affectatrix. Hæ autem in nobis quandoq; consentiunt, quandoq; in seditione & discordia sunt: & modo hæc, modo altera peruincit. quando igitur opinio ad id quod optimum est, ratione ducit ac superat, hæc ipsa uiuendi potestas temperantia nominatur. Quando uero cupiditas absq; ratione ad uoluptates trahit, nobisq; imperat, imperium hoc libido uocatur. Libido autem cum multiformis sit, multarumq; partiũ, multas utiq; appellationes habet, & harum formarum quæ maxime in aliquo exuberat, suam illum appellatione nominatũ reddit, nec ullum suis decorũ aut dignum tribuit cognomen. Circa cibos em superatrix rationis & aliarũ cupiditatũ cupiditas, ingluuius appellatur: & eũ qui hanc habet, hac ipsa appellatione nuncupatũ reddit. Rursus quæ circa ebrietatem tyrannidem exercet, ac eum quem possidet, hac ducit, patet quod habebit cognomen. atq; alia horum germana, & germanarũ cupiditatũ nomina, ubi aliqua maxime dominatur, quomodo ponenda sint, manifestum est. Cuius aut gratia superiora omnia diximus, ferè iam patet: siue tamen dicatur, siue non, magis quàm si prætermissum sit, patebit. Nam cupiditas absq; ratione quæ superat opinionem ad recta tendentem, rapitq; ad uoluptatem formæ, & à cognatis cupiditatibus circa corporis formam uehementer corroborata peruincit & superat, *ἀπὸ αὐτῆς τῆς ἰσχύος*, id est robore & uehementia, *ἔργος*, id est amor appellata est. Num tibi ô amice Phædre, quemadmodũ mihi, uideor diuinum quid-

dam passus fuisse: PHAED. Profecto quidem ô Socrates, præter solitum profluens quædam amplitudo te cœpit. SOC. Silentio igitur me audi. Nam reuera diuinus hic uidetur locus. Quare si sapius nymphis procedente sermone corripior, ne mireris. Ea certe quæ modo canebam, à dithyrambis nō multum distant. PHAED. Verissima narras. SOC. Horum equidem tu causa es. sed audi cætera, ne abeat id quod superuenit. At uero Deo curæ erunt, nos disputando ad puerum reuertamur. Age igitur ô optime, quid sit id de quo consulitur, dictum & definitū est. Respiciētes ergo ad hoc quod reliquum est, uideamus quid emolumentū uel damni ab amante & non amante, ei qui obsequitur, sit merito prouenturum. Hominem libidini mancipatū, & uoluptatibus seruiētem necesse est amatum suum pro uiribus sibi q̄ iucundissimū reddere, Aegrotanti uero quicquid nō repugnat, iucundum: quod uero melius, aut æquale molestum. Quare neq; præstantiorem, neq; parē amator amatum sponte unquam patietur esse. Inferiorē autem indigētioremq; quo ad poterit, semper efficiet. Deterior ignorans sapiente, forti timidus, ineprus ad dicēdum rhetorico, hebes acuto. Hæc & plura insuper animi mala cū natura insunt uel fiunt amato, gaudet amator, atque alia insuper inferre conatur. Alioquin uoluptate priuatur. inuideat ergo necesse est amator amato, atq; cum ab omni consuetudine studioq; unde uir excellens euadere possit, amouens, uehementer officiat. Maxime tamē ex priuatione illius obest, quod prudētissimum efficit. Prudentissimū uero diuina facit philosophia, à qua amator procul abducere amatum compellitur, metuens ne ab eo, si fiat sapientior, cōtemnatur. Deniq; omnia efficit, quibus ille omnium ignarus euadat, admireturq; amantem. Qualis cum fuerit, amatori quidem iucundissimus erit, sibi autem ipsi perniciosissimus. Atq; ita in his quæ ad intelligentiam pertinent, noxia est cum amatore consuetudo. Post hac uidendū quo pacto is qui bono dulce anteponere cogitur, corpus illius quem amat, si commissum sibi fuerit, sit curaturus. Optabit profecto corpus non solidum, sed molle & delicatum, non sub sole, sed umbra nutritum, quod procul à periculis & laboribus siccisq; sudoribus, muliebri & delicato uictu fuerit educatum, coloribus alienis extraneisq; ornamentis ex priorum defectu ornatum, cæterisq; horum similibus consuetū. Quæ omnia cum prolixius recensere indignum sit, summam in præsentia concludemus, ut reliqua prosequamur. Talem sanè corporis habitum in prælijs & quauis alia ingenti necessitate, hostes quidem audacter inuadunt, amici autē ipsiq; amatores huic maxime metuūt. Sed hoc iam tanquam manifestum dimittendum est. Deinceps uero dicēdum quid nobis emolumentū uel damni in rebus externis amantis familiaritas & custodia præbeat. Atqui hoc omnibus amatori præsertim est manifestum, quod amicissima charissimaq; et diuinissima possessione orbem fieri amatum desiderat. Parentibus enim, necessarijs, amicis, priuari eum exoptat, existimans eos dulcissimæ ipsius cum amato consuetudini impedimento fore. Puerum præterea uel auri, uel cuiusuis possessionis ditissimum, neq; facile capi posse putat: neq; si captus fuerit, detineri. Quamobrem necesse est amatorem tanq; inuidum amati prosperitate dolere, aduersitate gaudere. Quinetiā sine uxore, sine filijs, sine domo, diu exoptat uiuere adolescentem, cupiēs plurimum tempus propria dulcedine perfrui. Sunt alia quoq; mala, sed horum plurimis in ipso statim principio dæmon aliquis uoluptatem immiscuit: ueluti adulatori grauissimæ bestie maximeq; calamitati inseruit natura oblectamentū aliquod inconcinnum. Vituperabit quoq; scortum aliquis utpote noxium, & alia huiusmodi animalia atq; studia, quæ nos ad præsens delectare cōsueuerunt. Amans uero præter q̄ quod noxius, est etiam sua consuetudine omnium molestissimus. Pares enim cum paribus ueteri prouerbio iucundissime cōgregantur. Nam æ-

Prouerbiū

captandum semper proposita, dum sedulis passim insidijs observatur, auditq; importuna immoderatasq; tum laudes, tum uituperationes quibus amas ipsum prosequitur: quæ in sobrietate quidem intolerabiles sunt, in ebrietate uero non intolerabiles solum, uerum etiam ob nimiam aperte loquendi licentiam turpissimæ. Præterea dum amat, perniciosus et importunus est. Cum uero amare desierit, in posterum infidus aduersus illum quem multis iuramentis, precibus atq; promissis uix tandem induxerat, ut præmiorum spe infestam eius consuetudinem sustineret. Demum cum rependere deceat, principem alium in se ac præsidem accipit, mentem temperantiãq; pro amore atq; insaniam, factusq; iam alius amatum fallit. Tunc amatus eorum quæ dicta quodam & facta sunt memor, beneficiorum gratiam exigit, putans cum eodem uerba se facere. Sed alter ob uerecundiam, neq; audet mutatum esse se confiteri, neq; inuenit qua ratione prioris illius principatus insani iuramenta & promissa persoluat, mentis iam & temperantiæ compos effectus, ne si eadem quæ & antea fecerit, similis idemq; ac fuerat ante, rursus euadat. Hinc efficitur, ut qui ante amauerat, iam aufugiat, mutatusq; abeat, quasi testa in aduersum cadente: alter uero persequi cogatur, grauiter ferens, ad imprecationesq; conuersus. Qui sanè ab initio deceptus est, cum ignorauerit nõ decuisse, amanti necessario amantem gratificari, imò homini multo magis ab amore libero mentemq; habenti. Alioquin necessariũ fore, seipsum committere homini infido, moroso, inuido, molesto, pernicioso ad rerum possessionem, pernicioso ad corporis habitum, longe uero ad animi disciplinam perniciosissimo, qua nihil apud deos et homines reuera aut est, aut erit unquam uenerabilius. Hæc o puer, considerata sunt, atq; illud insuper animaduertendũ, amatoris amicitiam non beneuolentia ulla, sed auaritia quædam expletionis quasi fame constare.

Vt lupus ipse agnum, puerum sic ardet amator.

Hoc illud est quod prædixeram, o Phædre. Nec dicentem me ulterius audies, sed iam finem habeat sermo, quanq; putabam dimidium disputationis transactum esse, ac restare tantumdem de nõ amate dicendũ, quod illi potius indulgere deceat, ad idq; quot illi bona insunt enumeranda. PHAED. Cur ergo desistis o Socrates? S O C. Animaduertisti Phædre, carmina me iam nõ dithyrambos amplius canere, quãuis in uituperando mea uersetur oratio: quod si laudare alterum pergã, quid facturũ me putas? An nõ sentis à nymphis, tum opera tua, tum diuina prouidentia me afflari? Quare summatim dico, tot bona inesse alteri, quot mala in altero numerauimus. Sed quid multis opus est uerbis? De utrisq; enim sufficienter dictũ. Atq; ita quod decet fabula patietur. Ego iam transmissio flumine abeo, prius q; ad maius aliquid abs te compellar. PHAED. Nondũ o Socrates, prius q; æstus abscedat An nõ uides ut iam plane meridies sit, in qua hora intensus est calor? Sed interim morantes, ac de his quæ diximus, colloquentes, cum primũ refrixerit, tunc abeamus. S O C. Diuinus es circa sermones o Phædre, ac uere mirabilis. Arbitror equidẽ orationũ quæ his temporibus habitæ sunt, neminem pluribus autorem causamq; fuisse q; te, siue ultro dicẽdo, siue quoquo modo alios compellẽdo. Simmiam Thebanũ excipio. Alios uero longe antecellis. Et nunc uideris in causa fuisse, ut aliqua à me oratio habeatur. PHAED. Non tu bellum sanè denuncias: sed quonam modo, & quæ oratio? S O C. Cum flumen transiturus essem, demoniũ & solitum mihi fieri signum factum est: quod sanè quotiẽs accidit, quod facturum eram, agere prohibet. hinc uocem audire uisus sum, quæ abire me uetat, antequam expiauerim, quasi aliquid deliquerim erga deum. Sum igitur uates quidẽ, at nequaquam bonus, sed quemadmodũ qui male sciunt literas, quantum ad meipsum sufficiens. Clare itaq; iam intelligo delictũ meum. Siquidem o amice, prælagi quiddã etiam est in animo. Me enim comouit & antea dum loquebar, unde quodammodo uerebar, ne cum fortè secundum Ibycum apud deos deliquerim, apud homines gloriam consequar. Nunc sentio in quo deliquerim. PHAED. Quid est? S O C. Grauem o Phædre, grauem, inquam, sermonem & tu attulisti, & me dicere compulisti. PHAED. Quonam pacto? S O C. Stultum & quodammodo impium: quo quis grauior esse potest? PHAED. Nullus, si tu uera narras. S O C. Quid enim Amorem? nõne Veneris filium, & deum aliquem putas? PHAED. Dicitur quidẽ. S O C. Non tamen à Lysia, neq; ex sermone tuo qui per os meum abs te quasi quadam incantatione deductus, prolatus est. Si autem est, ut certe est, deus aut diuinũ quiddam amor, malũ utiq; nõ esset. At sermones de illo quasi malũ esset, habitũ sunt. In hoc ergo ad

go aduersus Amorem deliquimus. At qui ualde ineptae disputationes hę nostrę uident, quę uis urbana: quę cum nihil syncerū uerumq; cōtineant, gloriānt tamen tanq; plurimū ualeant, si homunculis nonnullis deceptis approbenť. Mihi igitur o amice, expiari necesse est. Est aut̄ his qui confabulando peccant, expiatio quędā uetus, quam Homerus non nouit, sed Stesichorus. Oculis enim priuatus ob Helenę uituperationē, non ignorauit cęcitat̄ causam ut Homerus, sed utpote musicus eam agnouit. Itaq; statim illa fecit carmina:

Non uerus sermo ille fuit, nec nauibus altis
Existi fugiens, nec adisti Pergama Troiæ.

Atq; ita ædito poemate, quam *παλινοδία*, id est recantationē, uocant, confestim uisum recuperauit amissum. Ego autem in hoc ero utrisq; sapiētior, quod antequā accidat mihi quicquam mali ob Amoris uituperationem, conabor illi palinodiam reddere, et quidem aperto capite, non ut suprā, ob uerecundiam uelato. PHAED. His uero o Socrates, nihil mihi gratius efficere posses. S O C. Etenim meministi o Phædre, qđ impudēter ex libro lectum est, & a me ipso quoq; de amatore dictū. Quod si generosus aliquis uir et modestus, qui similem sibi alium amet amauerit ue, nos audiat cum dicimus amātes ob minimas sæpe causas maximas inimicitias suscitare, & inuidos amat̄is perniciososq; esse homines, aut dire se arbitrabitur in nauibus educatos, qui liberalem aliquem amorem nunq; inspexerint, neq; ullo modo nobis cōcedet, quę in amoris uituperationem adducimus. PHAED. Fortē per Iouem o Socrates. S O C. Hunc ego hominem ueritus, & Amorem ipsum metuens, cupio ueluti potabili oratione falsum illum auribusq; nostris noxium sermonē diluere. Consulo quinetiam Lysiam, ut qđ primum scribat amanti potius qđ non amanti ex similibus indulgendum. PHAED. Ita futurum certo scito. Nam postqđ tu amatorem laudaueris, necesse erit Lysiam ut eadem scribat a me compelli. S O C. Istuc equidē credo, quando tu, qui nunc es, fueris. PHAED. Dic age forti animo. S O C. Eia ubi mihi puer ille adest, ad quem superiorē sermonem habui, ut hunc etiam audiat: ne si minus qđ audierit, temere non amanti obtemperet. PHAED. Is tibi proximus semper adhæret, quoad cupis. S O. Sic ergo egregie puer, cogita, priorem sermonem Phædri Pythocle geniti Myrrhinussii fuisse: sequentem uero Stesichori Euphemi filij, uiri amabilis fore. huius hoc erit exordium. Non uerus sermo ille est, qui præsente amatore non amanti magis iubet gratificari, quia amans furit, non amans uero sanus est. Si enim simpliciter uerum esset, furorē esse malum, recte a nobis dictum fuisset. Nunc autem maxima bonorum nobis fiunt per furorē diuino quodam munere concessum. Nam & quę in Delphis futura prædicunt uates, & quę in Dodona sacerdotes, furentes quidem multa ac magna cōmoda priuatim et publice Græcis hominibus attulerunt: sanæ uero dum sunt, exigua aut nulla. Quod si referamus Sibyllam, & alios quicunq; diuino usi sunt uaticinio, qđ multa prædicentes in futurum profuerint, prolixū nimis extenderemus sermonem, & rem manifestam omnibus proferremus. Illud tamen dignū est testificari, qđ ueteres qui nomina rebus imposuerūt, non turpe quiddā, neq; ignominiosum putauerunt furorē. Non enim præclarissimę arti qua futurum discernitur, hoc nomen annectentes, eam *μανικην*, id est furorē nominassent, sed tanq; bonum quiddā sit furor, quādo diuina sorte prouenit, honestę arti nomen huiusmodi indiderunt. At nunc iuniores isti interiecta *τ* litera, imperite nimitū, *μαντικην* dixerunt. Sanē inuestigationes futuri sanorum hominū per aues & alia ostenta, utpote a coniectura humanę intelligentiæ procedentes, mentem historiãq; auguralem cognominarunt. Quam deinde posteriores o paruum in magnum uertentes, honestiori uocabulo exornant. Quanto igitur perfectius præstantiusq; uaticiniū augurali coniectiōne, & nomen nomine, opusq; opere, tanto testificant antiqui furorē ex deo profectum qđ humanam prudentiã præclarius esse. At qui aduersus morbos & labores maximos ob antiqua delicta quandoq; diuina indignatione mortalibus imminentes gentibus quibusdā alicū de furor adueniens, ac prædicens quibus opus erat, remedia adinuenit, cōfugiens ad uota cultusq; deorum: undē expiationes propitiatiōesq; consecutus, incolumem reddidit possidentem & in præsens tempus & in futurū, absolutionem præsentium malorum recte furenti occupatoq; adeptus. Tertiã uero a Musis occupatio & furor suscipiens teneram intactamq; animam, suscitāt illam atq; afflat. Vnde per cantus aliamq; poesim infinita antiquorum gesta exornans, posteros instruit. Qui autem absq; furore Musarū poeticas ad

Maxima bona fiunt per furorē diuinitus concessum

*οιδονογιστικη
οιδωνογιστικη*

fores accedit, confidens arte quadam poetam se bonum euasurū, inanis ipse quidem atq; eius poesis præ illa quæ ex furore procedit: qua uidelicet hæc quæ ex prudentia fit, euane-
 scit. Tot equidem ac etiam plura diuini furoris præclara opera referre possum. quare hoc ipsum ne formidemus, ne' ue ulla nos ratio absterreat, ostendens prudentem & sanum potius q̄ concitatum amicum esse diligendum. At ille in super ostendat si potest, ac uictoriã reportet, non pro utilitate amantis & amati amorem à dijs esse concessum. Nobis uero nunc ostendendum est contrã, pro felicitate maxima huiusmodi furorem à dijs hominibus esse datum. Demonstratio autem erit contentiosus quidem incredibilis, sapientibus uero contrã. Oportet autem nos prius de natura animæ diuinæ & humanæ, affectus & opera intuentes, uera nouisse. Hoc uero demonstrationis huius principium sit. Anima omnis immortalis. quod enim semper mouetur, immortale est: quod uero aliud mouet, ab alioq; mouetur, cum terminum habeat motus, terminum habet & uitæ. Solum ergo quod seipsum mouet, quia nunquam se deserit, nunquam cessat moueri. Imò uero & alijs quæcunq; mouentur, id fons & principium est mouendi. Principium autem sine ortu est. Ex principio enim necesse est quicquid generatur oriri, ipsum autem ex nullo. Nam si principium oriretur ex aliquo, ex principio utiq; non oriretur. Cum uero sit absq; ortu, & absq; interitu sit necesse est. Nam si principium interiret, neq; ipsum ex alio, neq; ex ipso aliud nascere. Si quidem ex principio omnia oriantur oportet. Sic ergo principium motus est, quod seipsum mouet. Hoc autem neq; mori neq; nasci potest. Alioqui omne cœlum, omnisq; generatio concidat desinatq; necesse est, neq; rursus unquam constare possit, unde hæc motu nacta oriantur. Cum igitur appareat immortale esse quod seipsum mouet, animæ substantiam & rationem hanc ipsam qui dixerit, non erubescet. Omne enim corpus cui motus extrinsecus incidit, inanime est. Cui uero intus ex seipso id inest, animatum, tanq; hæc animæ natura sit, quod si ita est, ut nō sit aliud quicq; quod seipsum moueat præter animã, necessario ingenita & immortalis est anima. De immortalitate animæ satis est dictū de idea uero ipsius in hunc modum est dicendū. Quale id omnino sit, diuinæ penitus prolixæq; narrationis foret: similitudinē uero eius quandã describere, humanæ & breuioris. hoc igitur modo dicamus. Similis esto cognatæ potentie subalati currus & aurigæ. Deorū equi & aurigæ omnes boni sunt atq; ex bonis, aliorum uero permixti. Principio quidem nostri princeps bigas habens moderatur: deinde equorum alter bonus & pulcher, & ex talibus, alter cōtrarius & ex contrarijs. quo fit ut dura & difficilis necessario sit uectura nostra. qua uero ratione mortale et immortale animal appellatum est, conandum est dicere. Quomodo pacto sit animal
 Omnis anima totius inanimati curam habet, totumq; percurrit cœlū, aliàs uidelicet alias sortita species. Perfecta quidem dum est & alta, sublimis incedit, ac totum gubernat mundum. Cui uero alæ defluerint, fert quoad solidū aliquid apprehenderit, ubi habitaculum sortita, corpus ue terrenū suscipit, sese mouere apparens propter illius potentia: animalq; totum uocat, anima simul corpusq; compactū, & mortale animal cognominatur: immortale autem ex nulla ratione discursu percepta, sed quæ fingit: quippe cum neq; uiderimus, neq; satis intellexerimus deum, immortale quoddã animal, habēs quidem animã, habens etiam corpus naturaliter omne tempus coniuncta. Sed hæc iam uti deo placet, ita se habeant & dicant, per quam uero causam alæ abijciant, decidantq; ab anima, nūc dicamus, Est aut talis quædam. naturalis alarū uis est, graue in sublime attollere, ubi deorum inhabitat genus. Omnium uero quæ sunt circa corpus, maxime particeps diuini est animus. Diuinum aut pulchrum, sapiens, bonum, & quicquid tale dici potest. His utiq; alitur maxime, augeturq; ipsa alatio animi: turpi aut & malo contrarijsq; huiusmodi deficit atq; interit. Magnus utiq; dux in cœlo Iupiter citans alarū currum primus incedit, exornans cuncta, prouideq; disponens. Hunc sequit deorum dæmonumq; exercitus per undecim partes ordinatus. Permanet autem Vesta in deorum æde sola. Aliorum uero deorū quicq; in duodecim numero censent, suę quisq; functioni præest ut quisq; est ordinatus. Per multa igitur beataq; spectacula discursusq; intra cœlum existunt, quibus deorum genus beatorum intendit suum quisq; officium peragens. Sequitur aut semper uolens & potens. Litor enim à diuino choro procul abest. Cum uero ad conuiuium ac dapes uadunt, in summum cœli fastigium sublimes eunt. Deorū quidem uehicula apta habent, equaliterq; librata facile gradiunt, aliorum uero ægre. Grauat enim prauitatis particeps equus, ad terram uergens

De animæ
 immortalitate

De idea
 animæ

Quo pacto
 sit animal

uergens atq; trahens, cuiuscunq; aurigarū equus non bonus nutritus fuerit. Vbi iam labor & certamen extremū animæ proponitur. Quæ enim immortales uocantur, cum ad summum peruenerint, extra progressæ in cœli dorso consistunt. Ibi constitutas circūferentia ipsa circūfert, atq; illæ intuentur quæ sunt extra cœlum. Locum uero supercœlestē, ne quisquam nostrorū laudauit adhuc poetarū, neq; unquam pro dignitate laudabit. habet se uero in hunc mundum. Audendū est enim uerum dicere, præsertim de ueritate loquenti. Sine colore, sine figura, sine tactu, sine essentia uere existens, animæ gubernatore solo intellectu cōtemplante utitur, circa quam ueræ scientiæ genus hunc habet locum. Vtpote igitur dei cogitatio intellectu et scientia immaculata se uertens, cogitatio quoq; omnis animæ quæcunq; conuenientē sibi conditionē susceptura est, intuita per tempus id quod est, contenta ueritatis contemplatione nutritur & gaudet, donec circulo in idem circūferentia referat. In hoc autē circuitu conspicit ipsam iustitiā, conspicit temperantiā, conspicit scientiā, non qua adlit generatio, nec qua alia alicubi sit in alio, quales uidelicet sunt eorum quæ nos entia nūc appellamus: sed illam quæ in eo quod est ens uere, scientia est: & alia eodem modo quæ uere sunt speculata atq; his enutrita, subiens rursus intra cœlum domum reuertit. Cum autem redierit, auriga ad præsepe sistens equos, obijcit illis ambrosiam, & post ipsam nectar potandū. atq; hæc deorum est uita. Cæterarū uero animarū alia optime deum secuta, similisq; effecta, extulit in supercœlestē locum aurigæ caput, & cum ipsa circūferentia simul delata est, sed perturbata ab equis, et uix ea quæ uere sunt, intuita. Alia uera modo caput extulit, modo submisit: at ob uiolentiā equorum, partim uidit quidem, partim uero non uidit. Alia autē animæ affectantes quidem omnes superiorē locum sequuntur: cum uero nequeant, submersæ circūferuntur: calcantes sese inuicem atq; incumbentes, alia aliam præire cōtendens. Tumultus igitur & certamen & sudor fit extremus. Vbi quidem aurigarū uitio multæ claudicant, multæ multas pennas confringunt, omnes uero magno implicatæ labore, expertes eius quod uere est intuēdi, discedunt: post discessum uero alimento utuntur opinabili. Cuius quidē gratia multus inest conatus, ueritatis campus ubinā sit, intueri. Nam ex huiusmodi prato optima uis animæ conuenientem accipit alimoniam, & alarum natura qua anima eleuatur, hoc alitur. Regulaq; Adrastigæ, id est inuitabilis numinis, hæc est: ut quæcunq; anima deum comitata aliquid uerorum inspexerit, ea usq; ad circuitū aliū sit indemnis: & si semper hoc facere queat, sit semper illæsa. Si uero impotens assequendi non inspexerit, & casu aliquo uisa, repletaq; obliuione & prauitate grauetur, grauata autem pennas confregerit, in terraq; reciderit, tunc prohibet lex hanc in prima generatione in aliquam brutalem ire naturam: sed iubet eam quæ plurima uiderit, in geniturā uiri philosophi, aut pulchritudinis cupidi, aut musici, atque amatorij: eam uero quæ secundo loco, in regem legitimum, aut bellicosum uirum & imperatorium descendere. Tertio in gubernatorē reipub. aut rei familiaris dispensatorē uel quæstuarium. Quarto in laboriosum gymnasticū, aut circa medelam curamq; corporis uersaturum. Quinto in eos qui uates futuri sunt, & circa mysteria quædam. Sexto in poetam uel alium quemuis eorū qui apte in imitatione uersant. Septimo in artificem uel agricolā. Octauo in sophistā & popularem. Nono in tyrannicū. In his autem omnibus quicūq; iuste uitam egerit, sortem postea nanciscitur meliorē: qui uero iniuste, deteriorem. In idem enim unde profecta est cuiusq; anima, annis decem millibus non reuertitur. Nam alas ante hoc spacium nō recuperat, præter illius animā qui philosophatus est sine dolo, uel unā cum sapientiæ studio pulchritudinē amauit. Hæc quidem tertio ambitu mille annorum, si ter hanc ipsam deinceps elegerint uitam, sic recuperatis alis, post tria millia annorum euolant abeuntes. Alia uero animæ primæ uitæ finem consecutæ, iudicantur. Iudicatæ autem alia sub terra in iudicij locum euntes, meritas illic pœnas sustinēt. Alia in cœli quendam locum per iudicium eleuatæ, ita degunt, ut dignum est ea uita qua in hominis figura uixerunt. Millesimo anno ambæ redeuntes sortem & electionem secundæ uitæ suscipiunt, deligit unaquæq; eam uitam quam uelit. Hic & in bestiæ uitam humana anima transit, & ex bestia rursus in hominem, si modo anima quandoq; prius fuerit hominis. Nam quæ nunquam ueritatem inspexerit, in hanc figuram uenire non poterit. Oportet uero hominem intelligere secundum speciem, ex multis procedentem sensibus in unum ratiocinatione conceptum. Hoc autem est recordatio illorum, quæ olim uidit anima nostra cum Deo

Vide ut Plato ponit aliquid extra cœlum

Intellectus animæ gubernator

Notem animarum conditiones

Ad id reuertitur anima post decem millia annorum

Humana anima uas mutatio

perfecta, & illa despiciens quæ nunc esse dicimus, & ad id quod uere est sursum reflexa. Quapropter sola philosophi cogitatio merito recuperat alas. Nã illis semper quantũ fieri potest, memoria inhæret, quibus deus inhærens diuinus est. Talibus autem commentationibus qui recte utitur, perfectisq; mysterijs semper imbuif, perfectus reuera solus euadit. Ab humanis autem studijs segregatus, diuinoq; inherens, carpitur à multitudine quasi extra se positus, sed ipse deo plenus multitudinẽ later. Tendit igitur huc totus sermo, qui est circa quartum furorem, quo quando quis uisa hic pulchritudine aliqua ueræ illius reminiscens, alas recipit, receptisq; euolare nititur. Cum uero id facere nequeat, tanq; auis superna suspiciens, & inferiora cõtemnens, crimen reportat quasi furore correptus. Hæc itaq; diuina alienatio omnium alienationũ optima, atq; ex optimis fit & habenti & participant; & qui hoc tenetur furore, cum amet pulchra, amator uocatur. Ut enim dictũ est, omnis anima hominis ea quæ uere sunt, intuita est, alioquin in hoc animal non uenisset. Recordari uero ex his quæ hic sunt, illorum, non facile est omnibus, nec quot ex illis breue tempus illuc inspexerunt, neq; quot huc descendentes infortunatæ fuerunt, ita ut quibusdam consuetudinibus deprauatæ, sacrorum quæ aliquando inspexerant, obliuionem susceperint. Quamobrẽ pauca restant, quibus satis memoriæ superfit. Hæc uero quando hic similitudinẽ aliquam eorum quæ illic inspexerant, intuentur, obstupescunt, & quasi extra se ponunt; quæ tamen sit hæc affectio ignorant, quia nõ satis omnino persentiant. Iustitiæ quidẽ & temperantiæ & aliorum quæcunq; in animis preciosa sunt, splendorem nullum in his imaginibus cernimus, sed per obscura quædam instrumenta uix & perpauca in eorum imagines accedentes eius quod repræsentaũ genus aspiciunt. At pulchritudinem tunc licebat uidere clarissimam, quãdo cum beato illo choro felicem uisionem contemplationemq; secuti cum Ioue quidem nos, alij uero cum alio quodam deorum, uiderunt & initiati sunt sacris, quæ fas est dicere sacrorũ omnium beatissima: quæ operamur integri quidem nos & malorum expertes, quot in posterũ manebant, integra quoq; & simplicia immobiliaq; et beata spectacula initiati inspectantes pura in luce puri et immaculati, solutiq; ab hoc quod nunc circumferentes, corpus uocamus, in modum ostreae huic alligati. Hæc autem memoriæ sunt accepta ferenda, propter quam desiderio illorum quæ quondam uidimus, nunc sermonem extendimus. Pulchritudo autem quemadmodũ diximus, & cum illis progrediens effulgebat tunc, & huc profecti percepimus eam per sensum nostrorum perspicacissimũ clarissime refulgẽtem. Visus enim nobis peracutissimus est sensuum omniũ qui per corpus fiunt, quo sapientia non cernitur. Ardentes enim excigaret amores, si quod tale ipsius simulacrum manifestũ oculis proueniret. Eadẽ est de cæteris quæ sunt amabilia, ratio. At uero pulchritudo sola hæc habuit sortem, ut maxime omnium & perspicua sit & amabilis. Qui ergo non est mysterijs nuper initiatus, aut potius est deprauatus, haud celeriter hinc illuc ad ipsam pulchritudinẽ excitatur, similitudinẽ hic quandam quæ ab illa denominatur aspiciens. Quapropter non ueneratur dum aspicit, sed quadrupedis ritu deditus uoluptati, aggredi & concumbere nititur: petulanterq; congregiendi, nec timet, nec erubescit uoluptatem præter naturam sectari. Sed qui nuper expiatus est sacris, qui uel aliquando est plurima cõtemplatus, quando uultum diuina forma decorum uidet, apte ipsam pulchritudinem imitatum, uel aliquam corporis speciem, primo quidem horret, metusq; uetus aliquis in eum reuoluitur: deinde inspiciens tanquã deum colit: ac nisi ueretur uehementis insanis crimen, sacra amatis nõ aliter quã dei statuæ faceret. Intuentem uero ipsum uelut ex horrore, permutatio, sudor, & ardor insolutus occupat. Quando enim pulchritudinis influxum per oculos accipit, calescit, quo pennarum natura irrigatur: postquam uero incaluit, liquefcunt quæ ad pullulandum spectant, quæq; diu præ duritie compacta, exitum germinis cohibebant. Vbi autem influxerit alimonia, pennarum germina iam ab ipsis radicibus tumescencia impetu quodam per animæ speciem totam nituntur erumpere. tota enim erat olim pennis suffulta. Feruet itaque tunc omnis & prosilit: atq; ut infantes quum dentes emittunt, pruritu & dolore gingiuarum uexantur: ita & pennas emittentis anima feruet, & titillatione, molestiaq; afficitur. Itaq; cum pueri speciem intuetur, cupidinemq; inde effluentem imbibens irrigatur calescitq; dolere iam desinit, atq; lætaũ. Cum uero procul abfuerit, exaruerintq; meatus qua parte scaturire nititur ala, aridi & constricti, pennarum germen cohibent.

Pulchritudo sola maxime omnium amabilis

hoc

hoc intus unà cū cupidineo illo influxu occlusum tumescentiūq; morē resiliens, ipsū sibi meos meatus undiq; obstruit pungitq;. Tota igit̃ anima undiq; saucia stimulo concitatur & angit̃, rursusq; memor pulchritudinis delectat̃. Ex utrisq; uero permixtis passionis huiusmodi uehementia & nouitate uexat̃, & anxia furit atq; insanit. Sic affecta, præ furore neq; nocte dormire potest, neq; die usquā cōsistere, sed passim discurret desiderio pulchri uidēdi perculsa. Videns aut̃ & influxū illum cupidineū hauriēs, abstrusa prius & conclusa, iam aperit & resoluit. Cum uero iam respirauerit, stimulis angustijsq; liberatur. Hac utiq; suauissima uoluptate in præsentī usque adeo delinitur, ut nunq; ab eius illecebris sponte discedat, neq; quenquam pluris facit q̃ amatum, sed parētes, fratres amicosq; omnes obliuioni tradit, ac dissipato per incuriā patrimonio minime cōmouetur, patrias quoq; consuetudines & dignitates quibus gloriari solebat, penitus aspernatur, & seruire & iacere parata ubicunq; permittit̃, modo igniculo suo inhæreat. Non enim colit solummodo & ueneratur formosum, sed medicum etiā hunc grauissimorū morborū sibi solum inuenit. Hunc utiq; affectum ingenue adolescens, ad quem meus est sermo, homines *ἔρωτα*, id est amorem appellant. Quo autem modo dii nominant, si audieris, merito propter iuuentutem ridebis. Tradunt Homerici quidam, ut arbitror, ex reconditis carminibus, in Amorem carmina duo, quorum alterum ualde petulans, neq; satis concinnum. Sic autem aiunt. Hunc quidem mortales *ἔρωτα*, id est amorē uocant uolatilem: Immortales autem alatum, propter uolandi necessitatem. His partim licet credere, partim non licet. Atqui causa affectioq; amantium hæc ipsa est. Quotcunq; igitur ex Iouis pedissequis capti fuerint, grauius constantiusq; alati, illius onus ferre possunt. Qui uero Martem coluerunt, cumq; illo circūuagati sunt, amore illaqueati, siquā ab amato sibi inferri iniuriam putant, in eadem facile prouolant, præcipitesq; tum ad seipsos, tum ad amatos necandos feruntur. Atq; ita secundum quemq; deorū cum quo quilibet chorū egit, eundem honorat imitaturq; semper in uita pro uirib. quoad permanet incorruptus, & hoc pacto primam hic uitæ generationem ducit, talemq; seipsum ad amatos et alios exhibet. Amorem ergo pulchrorum ex suo quisq; deligit more, & tanquam deus sibi ille sit, quasi statuam fabricat & exornat utpote honoraturus atq; sacrificaturus. Iouis itaq; cultores eum sibi amandum quærunt, cuius Iouialis sit animus. Quare considerant utrum ad philosophiam & imperium natura sit aptus: & quando illum amant inuentum, omni opere contendunt quo ille talis euadat. Ac nisi prius quod exoptant, ingressi fuerint, studio suo tunc cōtendunt admodum, discūtq; undecunq; aliquid possunt, atq; ipsi etiā ad hoc opus progrediuntur. Inuestigantes ex seipsis dei sui naturam, uoti tandē compotes fiunt, ex eo quod summa quadam attentione mentis aciem in deum erigere compellātur: deinde cum per memoriam illum attingant, diuinitate afflantur, atq; ex eo mores & studia, quatenus homini licet dei participem fieri, capiunt. Quoniam uero horum omnium causas referūt in amatum, dilectione ardentius accenduntur. Ac si ab Ioue hauriant, Bacchantium sacerdotum more, in amati animum transfundentes, proprio deo quoad possunt, simillimum reddunt. Quicunq; uero Iunonem secuti sunt, regium quærunt, quo inuēto similiter affecti eadem erga illum omnia faciūt. Apollinis præterea reliquorū ue cultores deorū singuli deos singulos imitantes, eodem modo affectum natura adolescentē quærūt, eoq; comparato & ipsi imitantes, & adolescentibus persuadentes, moderantesq; in numinis ipsius studium & ideam pro uiribus agunt. Non inuidia, nō illiberali maleuolētia in adolescentes suos utuntur, sed omni studio illos ad perfectam tum sui, tum dei quem colunt similitudinem formare conantur. Cura igitur finisq; uere amantium, si modo quod cupiunt, fuerint assequuti, talis est profecto qualem descripsimus: & insignis admodum felixq; ab amico propter amorem furente, dilecto suo, si captus fuerit, prouenit. Comprehenditur autem quisquis capitur, hoc pacto. Quamlibet animam ab initio huius fabulæ trifariam diuisimus: atq; equorum equidem formas geminas, duas quasdam species posuimus: aurigam uero speciem tertiam: eademq; nobis in præsentia maneant. Equorum autem alter bonus, alter non. Quæ autem aut boni equi uirtus, aut mali prauitas sit, nondum plane diximus, nunc uero dicendum. Bonus excellentiori habitu est, specie rectus, membris expressus, ardua ceruice, naribus modice aquilinis, nitido colore, nigris oculis, honoris cupidus, temperantiæ pudorisq; particeps, ac ueræ opinionis amicus, nullis sti-

mulis

multis indigēs, sed cohortatione sola rationeque regitur. Alter intortus & multiplex teme-
reque delatus, fufusque & confufe compositus, rigenti & dura ceruice, atque demisso collo, si-
mo uultu, fusco colore, oculis caelis sanguineque suffulis, morosus & contumax, hirsutis au-
ribus atque surdis, uix flagello stimulisque obtemperans. Quando igitur auriga amatorum
aspiciens uultum, totamque sensu inflammans animam titillationis & desiderii stimulis con-
citur, tum qui aurigae obediens est equorum, ut consuevit, pudore cohibitus seipsum con-
tinet ne profiliat in amatum. Alter neque stimulis, neque uerberibus coerceri potest, sed exul-
tat, ac uiolentia delatus coniunctum sibi equum aurigamque perturbat, rapitque ad Veneris
uoluptatem. At illi ab initio aduersantur, indignati quod ad grauias & iniquas trahantur.
Tandem cum malum id minime cesset, compulsi feruntur, ceduntque iam & consentiunt
quod iussi sunt facere. hinc haerent igniculo, aspectumque ipsius coruscum inspicunt. Quem
intuitus auriga, pulchritudinis ipsius naturam memoria repetit, rursusque illam cum tem-
perantia cernit, in casto fundamento firmiter collocatam. Videns autem metuit, ac praereue-
rentia recidit resupinus: ubi simulque cogitur usque adeo habenas retrahere, ut equi ambo
femoribus aut natibus humi resideant: sed alter quidem sponte, quia minime reluctatur,
procax autem equus alter prorsus inuitus. Longius uero discedentes, alter quidem pro-
pter uerecundiam admirationemque sudore totam animam madefacit, alter uero a dolore
liberatus, quem & frenum & casus incusserat, uix tandem respirat, atque resipiscens indi-
gnatione motus aurigam equumque coniunctum increpat, quod timiditate atque ignauia con-
stitutum ordinem deseruerint. Rursusque nolentes accedere cogens, uix tandem concessit
illis differri in posterum exorantibus. Accedente autem statuto tempore, cuius esse imme-
mores illi quidem simulant, hic uero illis commemorat, ugens hinniensque & trahens, com-
pellit iterum eisdem uerbis amatos affari. Postque uero prope accesserunt, inflexus extensa cau-
da, frenum mordet, & impudentissime rapit. Sed auriga multo magis eadem passus, &
quasi a carcere statim humi decumbens, habenas longe uehementius trahit, & dentes e-
qui flagitiosi reprimat, atque impuram linguam maxillasque cruentans, crura natesque humi de-
figit, ac poenas dare compellit. Quod cum saepe iam prauus equus ille perpeffus est, lasciu-
uire destitit, mansuefactus iam aurigae obtemperat prouidentiae: atque etiam cum uidet pul-
chrum, formidine contremiscit, adeo ut quandoque contingat amatoris animam iam cum
reuerentia quadam & metu adolescentum uestigia sequi. Vtpote igitur omni cultu, tan-
quam deo aequalis adolescens obseruatus ab amatore, haud quidem simulante, sed reue-
ra sic affecto, praesertim cum & ipse honoratus natura colentis sit amicus, in idem postre-
mo cum amatore conspirat: ac etiam si antea a familiaribus suis condiscipulisque & alijs per
calumniam deceptus fuerit, dicentibus turpe esse amanti haerere, ideoque amantem reiece-
rit, tandem uero procedente tempore aetas & naturae debitus ordo eum in consuetudinem
amantis inducunt. Nunquam enim fato decretum est uel malum amicum malo, uel bo-
num bono non amicum esse. Ergo cum adolescens colloquio & consuetudine receperit
amatorem, tunc amantis illius beneuolentia iam facta propinquior, amatum ipsum admi-
rari compellit, animaduertentem necessariorum amicorumque omnium aliorum beneuolen-
tiam, si cum amico diuinitus afflato conferatur, nullius fore momenti: ac si senior ille diu
sic pergat, haereatque, & in gymnasiis ceterisque ue similibus tagat, tunc iam fluxus liquorisque
illius fons, quem *ἰμφορ*, id est cupidineum influxum Iupiter Ganymedis amore captus uo-
cauit, qui in amantem uberrime influxit, partim in ipsum infusus est, partim foris effluit
cum exuberavit, ac ueluti aer & Echo a leuibus solidisque repulsa corporibus eodem un-
de uenerunt, iterum reflectuntur: ita pulchritudinis ille fluxus rursus in pulchrum per o-
culos refluens, quae penetrare in animam consuevit, adeo pennarum meatus irrigat, ut & pos-
sint & incipiant pullulare, atque ita amati animum mutuo implet amore. Amat igitur,
quid uero amet, ambigit, affectumque suum nec nouit, nec eloqui potest: sed perinde ac si lip-
pi alicuius aspectu oculos similiter sit infectus, praesentis morbi assignare causam nescit,
nec animaduertit quod seipsum in amatore tanquam in speculo respicit. Itaque praesente il-
lo, dolere ut ille similiter desinat, absente uero desiderat uicissim desideratus, mutuum a-
morem tanquam Amoris simulacrum possidens, nec amorem ipsum, sed amicitiam & uo-
cat & putat. Cupit ergo ferme ut ille, quamuis moderatius, uidere atque assidua consuetu-
dine perfrui, & ut par est, posthac protinus haec facit. In ipsa igitur consuetudine amatoris
quidem

quidem intemperās equus aurigam compellans, breuem efflagitat pro multis laboribus uoluptatem: adolescentis autem equus eidem quid dicat, ignoret, sed percitus anxiusq; amantem mutua prosequitur beneuolentia, amantissimo suo cōgratulus, atq; in ipsa familiaritate paratus est pro uirib. amatoris desiderio obtemperare. Coniugatus autē equus simul & auriga cum pudore & ratione his in rebus huic aduersantur. Quare si secundum rectam uitae institutionem & philosophiē studia meliores cogitationis partes obtineant, beatam atq; concordem praesentem uitam agunt, suisq; forū domini, atq; modesti ea parte subiecta cui animę uitium inest, ea contra liberata ad quam probitas pertinet. In huius autem uitae sine recuperatis aliis praepetes euolant, cum triū certaminū uere Olympicorum unum peruicerint. Quo quidem nullum praestantius bonū aut humana temperantia, aut diuinus furor hominibus asferre potest. Quod si impudentiorē quandam uitam, philosophiā expertem, alioquin ambitiosam sequuti sint, fortē in ebrietate, aut alia quauis desideriosa licentia, intemperati illorū equi incautas animas inuadunt, easq; in idem illud oblectamenti genus conducentes, sectari compellunt quod uulgo beatissimū iudicatur, inq; eius desiderij expletione iam deinde uersantur. Hac tamen idcirco raro utūtur, quia non omnis in hoc cōsentit animi cogitatio. Amici ergo & isti, licet minus q̄ illi superiores, tū feruente amore, tum restincto degūt, fidem sibi inuicem firmissimā & dedisse & accepisse putantes. nefas enim esse ducunt, fidem frangere, & inimicos quandoq; ex amicis euadere. Demum cum naturae concesserint, sic affecti abeunt, ut alati quidem nondū sint, sed pennas emittere quodāmodo coeperint. Quamobrem praemiū amatorij furoris non paruum reportant. Nam in tenebras locumq; sub terram descēdere illos qui iam iter sub caelis agere coeperāt, lex prohibet: sed claram uitam agentes beatos fieri iubet, dum unā pergunt, & simul alas emittunt. atq; hęc amoris gratia fiunt. Tot igitur ac talia o puer, tamq; diuina, amatoris tibi amicitia conferet. Eius autē qui non amat, familiaritas temperantiae mortali cōiuncta, mortalibusq; & exilibus ministerijs dedita, illiberalitatē illam quę uulgo uirtus habet, in sodalis sui animo generabit, efficietq; ut nouē annorū millia super terram, & sub terrā demens pererret. Hęc tibi o dilecte Amor, q̄ pulcherrime optimeq; ualimus poeticis tum uerbis, tum figuris impulsu Phædri palinodiā cecinimus. Quare & ante dictis ignoscens, & hęc grata a nobis accipiens, benignus propitiusq; mihi adistes: amatoriam artem abs te cōcessam, neq; auferas indignatione aliqua, neq; etiam minuas. Quinetiā da ut magis q̄ nunc apud honestos in precio sim. Tum siquid numine tuo indignum a Phædro & a me dictum sit, Lysiam disputationis huius autorem accusans, ab huiusmodi sermonib. desistere facias, & ad philosophiā quemadmodū frater eius Polemarchus uersus est, ita illum conuerte, ut & hic eius amator Phædrus haud amplius ut nunc, modo huc, modo illuc se transferat, sed in amoris simul & sapientiae studio profus uitam agat. PHAED. Hęc ego quoq; si praestat ita fieri o Socrates, deum oro. Tuum uero sermonem iam pridem admiror, quod longe superiorem antecellat: ut iam uerear ne Lysias mihi humilis uideatur, si se cum alio conferre studeat. Atqui eum nuper ciuis quispiam o uir mirifice, hoc ipso nomine uituperauit, tota accusatione quendam orationum composito rem uocans. Fortē igitur uel ob ambitionem a scribendo deinceps abstinebit. SOC. Ridelicula hęc o adolescens, sententia est, & ab amici mente longe aberras, si eum usq; adeo meticulosum putas. fortē uero obrectatorē eius existimas recte dixisse quae dixit. PHAED. Ita profecto uisum est o Socrates: neq; te fugit potentes in repub. praestantesq; uiros uere orationes componere, suaq; scripta relinquere, ne sophistae fuisse posteris uideantur. SOC. Prouerbiū illud, dulcis cubitus o Phædre, te latuit, a lōgo cubito qui prope Nilum est, ductum fuisse. neq; id solum, sed illud quoq; te fugit, quod excellentes prudentia ciues in conscribendis posteritatiq; relinquēdis orationibus summopere student, qui usq; adeo laudatores suorum operum diligunt, ut primos eos adscribant, qui scripta ubiq; laudent. PHAED. Quomodo ais? Non enim intelligo. SOC. Nescis quod in exordio libri a ciuili uiro compositi, primus est laudator adscriptus? PHAED. Quo pacto. SOC. Probatum est, inquit, scriptum senatui, aut populo, aut utrisque: & ille qui dixit seipsum, ambitiose nominans, extollensq; sententiae autorem. Deinde etiam dicit posthęc, suam ostentās laudatoribus sapientiam. Id' que saepe postquam prolixam orationem habuerit. An aliud quicquam tibi istud uidetur, quam scripta oratio? PHAED. Non aliud certe. SOC. Quod

si approbetur, gestiens ex theatro discedit tanquam poeta: si autem reprobetur excludaturque à scribenda sententia, neque dignus cuius sententia mandetur literis habeatur, moeret ipse eiusque amici. PHAE. Et maxime quidem. SOC. In hoc plane demonstrant se minime aspernari studium huiusmodi, sed multi facere. PHAE. Summopere. SOC. Quid uero si orator quispiam, aut rex eam nactus sit facultatem, ut quemadmodum Lycurgus aut Solo, aut Darius immortalis in ciuitate scriptor haberi possit, an non & ipse æqualem se deo adhuc uiuentem existimat? & posteri monumenta eius considerantes, de illo similiter iudicant? PHAE. Vehementer. SOC. An igitur censes talium quempiam, uel quantumcumque maleuolum Lysia studium eius hoc scribendi uituperaturum? PHAE. Ex his quæ tu dicis id consentaneum non uidetur: nam suum quoque studium, ut uidetur, uituperaret. SOC. Ergo ex hoc perspicuum esse cuique potest, non ob hoc ipsum quod scribat, quenquam esse uituperandum. PHAE. Quid enim? SOC. At illud est, ut arbitror, turpe, turpiter ac male & loqui & scribere. PHAE. Manifestum id quidem. SOC. Quænam igitur & bene, & non bene scribendi ratio est? Nunquid opus est nobis, ô Phædre, de his, à Lysia, uel ab alio sciscitari, qui uel quandoque scripserit aliquid, uel sit scripturus, seu ciuile publicum opus, siue priuatum, aut carmine ut poeta, aut tanquam priuatus oratione soluta? PHAE. Rogas an opus sit? Cuius enim gratia, ut ita dicam, uiuat quispiam, nisi huiusmodi uoluptatum? Nō enim illarum gratia, quas dolor necessario antecedit, alioquin uoluptas minime prouenit: quod omnes pene uoluptates corporis habent. Quare seruiles non iniuria sunt appellata. SOC. Ocio utique abundamus, ac etiam mihi uidentur uelut in æstu super caput nostrum cicadae canentes, & inuicem disputantes nos cōtueri. Si ergo nos uiderent, quemadmodum & alios multos in meridie nō disputantes quidem, sed dormitantes, ab ipsis ob mentis desidiam delinitos, merito deriderent existimantes mancipia quaedam ad eas illuc diuertisse, inque ipso secessu tanquam pecudes sub umbra secus fontem meridiano somno teneri. Si autem uiderint differētes nos, minimeque ab illarum quasi Sirenum illecebris captos quo minus portum uersus enauigaremus, fortē nobis libentissime præmium illud tribuerent, quod deorum concessione traducere ad homines possunt. PHAE. Quidnam muneris istud est quod possident? Nunquam enim audisse uideor. SOC. Non tamē decet Musarum studiosum uirum rerum huiusmodi ignatum esse. Fertur autem hos olim homines ante Musas fuisse, Natis deinde Musis cantuque monstrato, illorum nōnullos uoluptate cantus usque adeo delinitos fuisse, ut canentes cibum potumque negligerent imprudenterque perirent: ex quibus deinceps cicadarum genus sit natum, munus hoc à Musis nactum, ut alimonia non indigeat, sed absque cibo potuque quandiu uixerit cantet, postea uero ad Musas proficiscatur, quam quis hominum Musam hic colat, renunciaturum. Ergo Terpsichoræ nunciantes qui præcipue illam in choris coetibusque celebrauerint, eam ipsis propitiā reddūt. Erato autem eos qui in rebus amatorijs honorauerint, atque alijs eodem modo pro sua cuique uenerationis specie. Calliopæ aut antiquissimæ, eamque sequenti Urania, eos qui in philosophia uiuunt coluntque ipsarum musicam, referūt: quæ præ cæteris Musis circa cœlum, atque sermones tam diuinos quam humanos uersantur, uocem pulcherrime modulantes. Itaque multis de causis dicendū est aliquid, neque in meridie dormitandum. PHAE. Dicendum certe. SOC. Igitur quod modo statueramus, iam differēdum est, qua uidelicet ratione quis recte, aut nō recte & loquatur & scribat. PHAE. Proculdubio. SOC. An non necesse est eum qui recte diciturus sit, ueram in ea re de qua loquatur, intelligentiam habere? PHAE. Audiui equidem, ô Socrates amice, non esse futuro oratori necessarium quæ reuera iusta sunt discere, sed quæ iudicantium multitudini uideantur; neque reuera bona aut honesta, sed quæ sic appareant. Ex his enim potius quam ex ueritate posse persuadere. SOC. Nunquam, ô Phædre, sapientum contemnenda sunt dicta, immo diligenter quid sibi uelint consideranda. Itaque quod modo dicebas, prætereundū esse nō arbitror. PHAE. Probe loqueris. SOC. Sic igitur istud consideremus. PHAE. Quo pacto? SOC. Hoc plane. Si tibi suaderem, hostes te equo expugnaturum, utriusque uero equum ignorarem, sed ego id tantum de te scirem, quod Phædrus equum putat esse illud animal quod ex omnibus domesticis auriculas maximas habet. PHAE. Ridiculum id quidem esset, ô Socrates. SOC. Nondum istud, sed quando obnixè tibi persuadere conarer, oratione in asini laudes composita, equum illum uocans, affirmansque

affirmansq; præstantissimū animal esse, utile domi & foris, ad bellum promptissimū, ad
 sarcinas ferendas aptum, & ad multa alia commodissimū. PHAE. Valde id absurdū. SOC.
 Nonne præstat ridiculū amicū esse, quā grauem & inimicū? PH. Videtur. SOC. Quādo
 igitur orator boni maliq; ignarus ciuitati similiter affecta suadeat, non oratione quidem
 in umbræ asini laudem tanquam equus illa sit composita, sed de malo tanquam bonum
 id sit differens, uulgicq; opiniones aucupatus, mala facere pro bonis inducat, qualem pu-
 ras oratorem huiusmodi segetem quā seuit messurum? PHAE. Haud sane bonam. SOC.
 Num, o bone uir, rusticius quā deceat dicendi artem uituperauimus? Illa uero forsitan
 dixerit: Quid, o uiri mirabiles, deliratis? Ego enim neminem ueritatis ignarum discere
 orare compello: sed si quis consilio meo usus, percepta ueritate me capiet. Hoc sane affir-
 mo esse maximum, quod absq; me etiā si quis res nouerit, nihilo magis persuadendi uim
 tenebit. An non iure hæc dixerit? PH. Fateor equidem, si modo sequētes rationes artem
 esse illam testentur. Audire nanq; mihi uideor rationes nonnullas quæ asserunt, mentiri
 eam, neq; artem esse, sed aliquem sine arte usum. Veram autem dicendi artem absq; ueri-
 tate, inquit Laco, neq; esse aliquam, neq; unquam fore. Has rationes, o Socrates, sed huc
 eas adducens, quid dicant, & quomodo discute. SOC. Adeste animalia generosa, ac Phæ-
 dro honesto adolescenti persuadete, nisi sufficienter philosophetur, eum nunquam ali-
 qua de re sufficienter esse dicturum. Respondeat Phædrus Socrati interroganti. An non
 rhetorica omnino ars erit alliciens animam per sermones, non in iudicijs modo cæterisq;
 publicis cœtibus, uerum etiā in priuatis cōgressibus eadem de magnis quibusq; rebus &
 paruis? Nihil enim honorabilius in magnis q̄ in exiguis ex recta artis ratione se gerere.
 Nunquid tu hæc audisti? PHAE. Nō ita prorsus per louem. Verū circa iudicia præcipue
 ars ista dicitur, scribiturq; necnō circa cōciones, ultra uero eam porrigi nō audiui. SOC.
 Nunquid artem dicendi qua Nestor & Vlysses apud Iliū usi sunt, audisti? eam uero qua
 Palamedes, audisti nunquam? PHAE. Et per louem Nestoris orationes audiui: nisi forte
 Gorgiam, Nestorem fingis esse, aut Thrasymachū Theodorumq; Vlysem. SOC. Forfan,
 sed hos mittamus. Tu uero responde. Quid in iudicijs aduersarij faciunt? Nōne contradi-
 cunt? An quid aliud dicemus? PH. Hoc ipsum. SOC. Num de iusto atq; iniusto? PHAE.
 Ita. SOC. Nōne qui arte id agit, efficiet ut idem eisdem tum iustum, tum iniustum appa-
 reat? PH. Quid prohibet? SOC. Et in concione, ut eadem ciuitati modo bona, modo con-
 traria uideantur? PHAE. Certe. SOC. Enim uero Eleatem Palamedem artificio suo effice-
 re solitum accepimus, ut eadem audientibus similia & dissimilia, unum & multa, manen-
 tia & fluentia uiderentur. PHAE. Maxime. SOC. Facultas ergo contradictoria, nō in iudi-
 cijs solum & concionibus, uerum etiā in omnibus, ut apparet, quæ dicuntur, quandoqui-
 dem una quædam ars est, uersatur: qua quis poterit omnia omnibus, & quæ possunt, &
 quibus possunt, similia fingere, & alio similia ista occulte in lucē educere. PHAE. Quō-
 nam pacto id ais? SOC. Hoc equidem. Num deceptio in his quæ multum, an quæ parum
 differūt, accidit? PHAE. In his quæ parū. SOC. Atqui si paulatim transferis, latebis magis
 dum ad contrariū uenies, q̄ si subito trāsilieris? PHAE. Quidni? SOC. Oporter igit eū qui-
 cunq; decepturus sit alium ipse minime decipiēdus, similitudinem & dissimilitudinem re-
 rum exquisite dignoscere. PHAE. Necessariū est. SOC. Nunquid igitur singulorum ueri-
 tatis inscius poterit eius quod ignorat similitudinem in uniuersis paruam aut magnā diū-
 dicare? PHAE. Impossibile id quidem. SOC. Ergo illos qui præter rerum naturam opinā-
 tur falsiq; sunt, cōstat propter similitudines aliquas sic esse affectos. PH. Sic accidit. SOC.
 Num igitur poterit quisquam si rem quamcunq; ignorauerit, artificiose aliquē sensimq;
 à uero in contrarium per similitudines aliquas sigillatim traducere? aut errorem hunc in
 seipso uitare? PHAE. Nunquam. SOC. Quamobrem, o amice, quicunq; ueritatem igno-
 rat, & opinionibus ducitur, dicendi quoq; facultatem, ut uidetur, inertem exhibet atq; ri-
 diculam. PHAE. Ita uidetur. SOC. An uis in oratione Lysia quam in manibus habes, & in
 nostra disputatione uidere ubi artificiose, & ubi sine arte agitur? PHAE. Maxime om-
 nium. Nude enim in præsentia loquimur, cum exemplis perspicuis careamus. SOC.
 At enim fortuna quadam rationes dictæ sunt, ut uidetur, exemplo monstrantes, compo-
 tem ueritatis uirum dum uerbis locatur trahere auditores. Atq; ego o Phædre, locales
 deos huius rei causas arbitror. Forte etiam Musarum interpretes super capita nostra can-

Præstat ridi-
culum ami-
cū esse quā
grauem &
inimicum

Ars recte di-
cendi non
absq; ueri-
tate

Circa quæ
uersetur re-
cta ratio di-
cendi

Deceptio in
ijs quæ pa-
rum diffe-
runt
Decepturus
alium quid
nosse debeat

Concludi-
tur oratoriā
sine ueritate
esse deriden-
dam

Q tores

tores munus hoc nobis inspirauerunt. Ego enim dicēdi artem habeo nullā. PHAE. Esto ut ais. Solū quod dicis ostende. SOCR. Age itaq; procepiū orationis Lysiae lege. PHAE. Mearum quidem rerū status sic, ut intellexisti, se habet; itaq; cum ita sit, quemadmodum nobis conducere putem audisti. Arbitror equidem me non minus ob id abs te siquid petiero consecuturum, quod amore tui captus minime sum. Nam amatores cū primū amare desierint, collati beneficij pœnitent. SOCR. Desine. In quo iste delinquat, & quid sine arte faciat, dicendū. Nōne? PHAE. Profecto. SOCR. An non cōstat cuiq; quod in alijs, dum loquimur, idem sentimus omnes, in alijs uero nō idem? PH. Quamuis quod ais intelligere uideor, planius tamen ut dicas cupio. SOCR. Quando quis ferri nomen, uel argenti pronunciat, idem omnes protinus intelligimus. PH. Prorsus. SOCR. Quid cum iusti, uel boni nomen? nōne alius aliō fertur? atq; cum alijs, & nobiscum ipsi ambigimus? PH. Magnopere. SOCR. In alijs ergo consentimus, in alijs dissentimus. PHAE. Sic est. SOCR. Vbi nam facilius falli possumus? & in quibus horū rhetorica plurimū ualeat? PH. Patet, in quibus ambigimus. SOCR. Oportet igitur eum qui rhetoricā sit affecuturus, primū hęc ordine discreuisse, & quæ utriusq; speciei figuræ sint percepisse, & ubi maxime falli ambiguitate multitudo potest, ubi non potest. PH. Præclaram quandam, ô Socrates, agnosceret speciem, qui cogitatione id caperet. SOCR. Deinde oportere arbitror, eum nihil late re, cum ad singula uenerit, sed acute persentire, id de quo dicturus sit, utrius sit generis. PHAE. Cur nō? SOCR. Quid porrò amorem? utrū ambigui generis, an alterius esse dicemus? PHAE. Ambigui prorsus. SOCR. An putas eum tibi illa de se dicere concessurū quæ supra dicebas? quod uidelicet amato simul atq; amati perniciosus est, ac rursus quod omnium maximū est honorū? PHAE. Scite loqueris. SOCR. Sed id quoq; dicas, ego em̄ propter diuinā illam occupationē non admodū memini, num amorem in disputationis principio definierim. PH. Per Iouem mirifice. SOCR. O quanto solertiores Acheloi nymphas, & Pana Mercurij filiū Lysia Cephali filio ad orationes componendas esse demonstras. An uero nihil dico? sed Lysias quoq; in amatorij sermonis exordio coegit nos intelligere Amorē, certū aliquid esse quod ipse uolebat, atq; ad id sequentiā referens orationem omnē peregit? Vis' ne principiū rursus legamus? PH. Ut lubet, quāuis ibi quod quæris, minime sit. SOCR. Lege, ut illū ipsum audiā. PHAE. Mearū quidem rerū status, sicut intellexisti se habet; atq; cū ita sit, quemadmodū nobis conducere putē audisti. Arbitror equidem non minus ob id abs te siquid petiero consecuturū, quod amore tui captus minime sum. Nam amatores cū primū amare desierint, collati beneficij pœnitent. SOCR. Permultū abesse uidetur, ut quod quærimus, faciat. siquidem non à principio sed à fine modo quoddam conuerso, & resupino sermonē transigere nititur, incipitq; ab illis quæ amator extincto amore adolescentibus obijcit. An forte nihil dixi, ô Phædre mi lepidū caput? PH. Finis est profecto, ô Socrates, de quo sermonē habet. SOCR. Quid alia? nōne sparsim disiecta omnia uidentur? An censes quod secundo loco positū est necessitate quadā ita esse subiunctum? aut aliquid aliud ab illo dictorū? Nam mihi quidem utpote omnium ignaro uidetur non ingenerose quicquid incidit à scriptore dictum fuisse. Tu uero necessitatem scribendi aliquam habes, per quam ille sic ea inuicē deinceps disposuit? PHAE. Optimus es, ô Socrates, siquidem me putas scripta adeo subtiliter posse dī iudicare. SOCR. Sed hoc arbitror te dicturum, oportere orationem omnem tanquam animal quoddam constitui, ut suum quoddam habeat corpus, quod neq; sine capite sit, neq; pedibus careat, sed habeat media atq; extrema sibi inuicem & toti conuenientia. PHAE. Quid ni? SOCR. Considera quæso, utrum amici tui oratio sic se an aliter habeat. Reperies eam nihilo ab eo epigrammate discrepare, quod Midæ Phrygio inscriptū nōnulli fuisse tradunt. PHAE. Quid istud, & quale? SOCR. Audi.

Aenea uirgo, Midæ regis sum imposta sepulchro,
Dumq; fluunt fontes, arbor dum celsa uirescit,
Aeternum durans lugubre insisto monumentum,
Atq; Midam uiatori narro hic esse sepultum.

Quod uero nihil interest quālibet eius partem ut primam, uel ut ultimā ponere, ut arbitror, tu ipse uides. PHAE. Orationem nostrā mordes, O Socrates. SOCR. Hanc ergo nobis succenseas dimittamus, quamuis in ea multa reperiri posse exempla uideantur, quibus

bus inspectis utilitas nobis ex hoc prouentura sit, ne talia imitemur. Verū ad orationes alias descendamus: habebant illæ quidem nonnihil, ut arbitror, quod à uiris dicendi studiosis sit obseruandum. PHAE. Quid illud? SOC. Erant utiq; contrariæ. altera siquidem amanti, altera non amati inhærendum asseuerabat. PH. Ac strenue quidem. SOC. Quod uerius est, te responsum putaram, uidelicet ac furiose quidem. Caterum quod quærebam id ipsum est. Furorem quendam Amorem uocauimus. An non? PH. Certe. SOC. Furoris autem duas species ponimus. Alteram ab humanis morbis. Alteram ex alienatione diuina, qua extra consuetam uitæ constitutionem quis rapitur. PHAE. Omnino. SOC. Diuinæ autem partes quatuor, ut etiam dii præfunt quatuor. Et uaticinij quidem inspirationem Apollini, mysteria Dionysio, poeticam Musis, amatorium furorem Veneri & Amori omnium optimū tribuimus. Ac nescio quo modo, dum amoris affectum per imagines quasdam effingeremus, ueritatem forte aliquam attigimus, forte etiā aliò transgressi sumus. Ideoq; miscens orationem non penitus improbabilem, fabulosum quendam hymnum composuimus, & quasi ludentes meum ac tuum, ô Phædre, dominum Amorem pulchrorum præsidem puerorū, modeste laudauimus. PHAE. Hæc mihi auditu non iniucūda. SOC. Hoc itaq; inde accipiamus, quo pacto à uituperatione ad laudes disputatio pertransiuit. PHAE. Quoniam modo id ais? SOC. Mihi quidem uidemur cætera reuera luisse. At si quis duarum specierum in quas modo fortuna incidimus, uim arte comprehenderit, opus non ingratum fuerit consecutus. PHAE. Quas species dicis? SOC. Ut in unam ideam conspiciens pascim dispersa condat: quo singula definiens, manifestū reddat semper id de quo agitur. Quemadmodum nos in præsentia quid Amor sit definiuimus, siue bene siue male id factum sit. Certe hinc disputatio nostra claritatem in se habuit, cōstantemq; sibi ipsi concordia. PHAE. Alteram uero speciem quā dicis, ô Socrates? SOC. Ut rursus secundum species articulatim pro rerum natura incidat, neq; imperiti coqui ritu ulla membra confringat, sed perinde faciat, ut superiores sermones fecerunt, qui concitationē mentis unam cōmunem speciem acceperunt. Quemadmodum uero in uno corpore membra gemina eodem nomine nuncupantur, dextrum unum, sinistrum alterum, sic & concitationis speciem in nobis natura unam sermones illi existimauerunt. Et prior ille quidem partem sinistram diuidens, ac rursus hanc partiens non prius destitit, quā ibi sinistrum quendam reperiret amorem, inuentumq; ut par est, improbaret. Sequens alter in dextrā furoris partem nos duxit, ubi Amorem nomine priori similem, sed diuinum inueniens, & amplificās laudauit tanquam bonorum nobis causam maximorum. PHAE. Verissima loqueris. SOC. Huiusmodi ego diuisiones collectionesq; ô Phædre, amo, quo & intelligendi, & loquendi sim compos. Ac si quem alium unum & multa pro rerū natura perspicere posse arbitror, eius ego uestigia uelut numinis cuiusdā sequor. Atq; eos qui id facere possunt, recte ne an contra cognominem, deus ipse nouit. Voco autem hæcenus dialecticos. Nunc uero dic obsecro quo nomine tuā Lyliæq; sententiā nuncupari oporteat. An hæc dicendi ars est, qua Thrasy-machus, alijq; usi, sapientes & ipsi in dicendo fuerunt, ceterosq; reddiderunt tales, quicūq; illis tanquā regibus offerre munera uolunt? PH. Regij quidem illi uiri, non tamen earum rerū periti, de quibus interrogas. Sed hanc speciem recte sanè dialecticā appellare uideris, rhetorica uero adhuc nos fugit. SOC. Quomodo istud ais? Pulchrum ne aliquid erit, quod ab ijs alienum, arte tamen percipiatur? Haudquaquam spernendum id tibi mihiq; est, sed dicendum quid sit reliquum in rhetorica. PHAE. Per multa ô Socrates, in libris de arte dicendi compositis tradita. SOC. Opportune commemorasti. Pro cæmum arbitror primā orationis partem esse uocandam. Talia quædam egregia illa ornamenta artis appellas? PHAE. Sanè. SOC. Sequitur secundo loco narratio, testimoniorumq; assertio. Tertio coniectura. Quarto uerisimilia. Probationem quoq; & approbationem, ut arbitror, optimus orationum faber Byzantius uir induxit. PHAE. Eximium dicis Theodorum? SOC. Equidem. Hic etiam inuenit quo pacto in accusatione & defensione fieri, & geminari redargutio possit. Egregium uirum autem Euenum Parisi cur in mediū non adducimus? qui subdeclarationes primus inuenit, collaudationes præterea. nec desunt qui dicant uituperationes huiusmodi quasdam carminibus memoriæ gratia illum inserere. Vir enim sapiens est. Lyliam uero Gorgiamq; ualere sinemus, qui uerisimilia

Furoris species Diuini furoris quatuor

Qui diuide re potest pro rerum natura, is dialecticus est, id est Metaphysicus

λογολαίης δαλθ

milia ueris anteposuerunt, ac uerborum efficiunt, ut parua esse magna, & magna uicissim parua, uetera item noua, & nouissima uetera uideantur. Brevitatem quoque loquendi consciam, rursusque infinitam uerborum prolixitatem adinuerunt. Quae cum olim ex me audiret Prodicus, risit, seque solum inuenisse asseruit, quibus uerbis ars illa indigeat. Egere autem neque paucis neque multis, sed mediocribus. PHAE. Sapientissime respondisti Prodice. SOCR. Hippiam uero nequaquam commemoramus. Arbitror enim cum ipso Eliensem quoque hospitem consentire. PHAE. Cur non? SOCR. Quid porro de musica Poli concinnitate dicemus? Qui geminationem uerborum, insignes sententias, comparationes, similitudinesque inuexit, nominumque usum ad orationis splendorem, prout a Licymnionem didicit. PHAE. Protagorae autem scripta nonne talia quaedam erant, o Socrates? SOCR. Recta sane ac propria, o puer, Protagorae eloquutio, & multa in stylo praecleara. In commiserationibus autem a senectute & paupertate commouendis Chalcedonius orator excelluit, in ira item concitanda & sedanda potens, quasi incantatione, ut inquit, mulceret, in conficiendis soluendisque calumnijs unde opus fuerit, summus. De fine autem orationis omnes conuenire uidentur, sed huc alij repetitione, alij aliter nominant. PHAE. Finem dicis summam supradicta omnia in orationis calce in memoriam auditoribus reuocare? SOCR. Haec inquam, & siquid tu aliud habes quod de hac arte dicas. PHAE. Exigua quidem habeo, neque memoratu digna. SOCR. Mittamus exigua, sed haec in lucem potius educamus, ut quam, & quando artis uim habeant uidere possimus. PHAE. Et maximam quidem, o Socrates, in hominum coetibus potentiam habent. SOCR. Habent profecto. Sed, o beate, tu etiam uide utrum tibi horum uestis quemadmodum mihi rara dissutaque uideatur. PHAE. Ostende modo. SOCR. Dic age. Si quis amico tuo Eryximacho, uel patri eius Acumeno dicat in hunc modum: Ego quidem illa scio corpori admo- uere, quibus & caleseat pro arbitrio meo, & frigeat, uomitum quoque rursusque deiectionem, & expurgationes alias, puocare, ceteraque huiusmodi multa teneo, quibus cognitis, & medicum me esse profiteor, & alium quemlibet medicum me facere posse: quid illos responsuros existimas? PHAE. Quidnam aliud quam percontaturos, nunquid etiam sciat quibus, quando, quousque singula horum sint adhibenda? SOCR. Ergo si dicat nullo modo se id intelligere, sed oportere eum qui ab ipso didicerit talia quaedam facere posse, quid respondebunt? PHAE. Certe huiusmodi hominem insanire, qui cum ex aliquo medicorum libro audierit quandoque aliquid, & in medelas nonnullas inciderit, neque quicquam artis intelligat, medicum euasisse se putat. SOCR. Quid uero si ad Sophoclem, & Euripidem diceret quis, scire se parua de re prolixam orationem habere, & contra de magna breuissimam, & quotiens uelit misericordiam mouere, atque eius contrarium, horrorem, & minas incutere, ceteraque similia, atque his docendis tragicam poesim se docere putaret? PHAE. Et hi, o Socrates, ut opinor, illum riderent, qui tragediam aliud quicquam putaret esse, quam horum compositionem, & partibus inuicem, & toti conuenientem. SOCR. Non tamen rustice, ut arbitror, increparent, sed facerent perinde ac musicus aliquis offendens hominem, credentem se musicum esse ex eo quod sciat quo pacto fides tum grauius reddantur, tum acutius. hic enim non acerbe quidem diceret, o miser insanis: sed utpote musicus sic mitius admoneret, O uir optime, necesse est omnino haec illum tenere qui futurus sit musicus. Nihil autem prohibet eum, qui sic affectus est ut tu, de harmonia nihil penitus intelligere. nempe quae ante harmoniam necessaria sunt agnoscis, harmoniam prorsus ignoras. PHAE. Rectissime. SOCR. Sic & Sophocles illum sibi obuium, quae tragediam antecedunt potius quam tragediam habere diceret: & Acumenus medicus medicinae praecedentia, non medicinam. PHAE. Ita prorsus. SOCR. Quid uero? si mellifluus Adrastus, aut Pericles audirent, quae nunc ipsi referebamus egregia uerborum artificia, breuiloquia, similitudines, & reliqua illa quae in lucem producta considerata iudicabamus, nunquid censemus illos quemadmodum nos praerusticitate asperime illis succensuros qui talia scripserint docuerintque, tanquam rhetoricam facultatem? An potius utpote nobis sapientiores, nos ita increpaturos? O Phaedre atque Socrates, non succensendum est, sed ignoscendum, si qui disserendi ignari definire quid rhetorica sit non possint: atque ita affecti, dum artem antecedentia possident rudimenta, rhetoricam inuenisse se iactent, & ea docentes oratoriam artem absolutam tradere profiteantur.

Singula uero istorum ad persuasionem disponere, totamq; orationem cōtexere, quasi in his praeceptore opus nō sit, oportere discipulos suos propria industria cōparare. PHAE. Talis profecto, o Socrates, ars illa uidetur esse, quam isti tanquam rhetoricam docent, & scribunt. Ac mihi uideris uera dixisse. Verum oratoris persuasorisq; ueri artem quonam pacto, & unde nobis uendicare poterimus? SOC. Censentaneum est o Phadre, forte etiam necessarium, quemadmodum in ceteris, ita & in hoc certamine peragendo perfectū esse. Quippe si tibi natura ut sis orator tribuerit, accedente doctrina & exercitatione excellens eris orator. Si quid uero tibi horum defuerit, mancus eris. Quanta uero ars huiusmodi sit, non ea uia quā Gorgias & Thrasymachus sequuti sunt, sed alia potius cōstare uidetur. PHAE. Quanam maxime? SOC. Videtur o uir optime, non iniuria Pericles oratorum omnium perfectissimus extitisse. PHAE. Cur? SOC. Magnae quaelibet artes exercitatione dialectica, contemplationeq; sublimium in natura rerum indigent. Ipsa enim mentis sublimitas, & uis efficax in quauis re perficienda, hinc quodammodo proficisci uidentur: quod Pericles ad ingenij acumen adiunxit. Anaxagorae nanque huiusmodi rerum indagatoris familiaritate fretus, contemplationi se tradidit, mentisque & dementiae naturam illam comprehendit, de qua Anaxagoras diffuse disseruit. unde ad dicendi artem quod ipsi conducere uidebatur, traduxit. PHAE. Quomodo id ais? SOC. Medendi artis atq; dicendi eadem ferme ratio est. PHAE. Quonam pacto? SOC. In utrisque partiri naturam oportet, corporis quidem in una, in altera anima: si modo non exercitatione solum & usu, uerum etiam arte corpori medicinas, & alimenta ita sis praebiturus, ut & sanum & robustum efficias: animae autem per rationes legitimascq; institutiones persuasionem affatim uirtutem que adhibiturus. PHAE. Ita uerisimile est o Socrates. SOC. Animae uero naturam absq; totius natura sufficienter cognosci posse existimas? PHAE. Si Hippocrati Aesculapij successori credendum est, neq; etiam corporis naturam sine doctrina huiusmodi cōprehendi posse putabimus. SOC. Scite loquitur, o amice. Oportet autem praeter Hippocratem considerare utrum disputatiōis nobis ratio cōsonet. PHAE. Assentior. SOC. De naturae igitur perscrutatione quid Hippocrates, & uera ratio dicat, attende. An non ita cuiusq; natura cogitanda est? Primo quidē utrum simplex illud sit an multiplex, de quo & ipsi habere artem, & alijs dare posse desideramus. deinde si est simplex, inuestigandum: quam, & ad quid agendo: rursusq; quam, & a quo patiēdo natura uim habeat. Quod si species habet multas his dinumeratis in singulis similiter ac in uno naturalis & agendi & patiēdi uis inquirēda. PHAE. Sic apparet o Socrates. SOC. Sine his uero progressio tanquam caeci iter esse uidetur. Non tamen caeco uel surdo, qui arte tractat aliquid, est comparandus. Sed patet quod quisquis arte alicui sermones accommodat, naturam substantiae illius exquisite monstrabit cui sermones adhibet, id autem est anima. PHAE. Absque dubio. SOC. Nonne ad id studium illius omne contendit, ut huic poenitus persuadeat? PHAE. Prorsus. SOC. Constat igitur quod Thrasymachus & quicumq; alius tradendae incumbit rhetorice, primo quidem summa diligentia describere declarareq; debet, utrum anima naturaliter unum, & quidam simile sit, an secundum formam corporis multiplex. hoc enim esse dicimus naturā ostendere. PHAE. Omnino. SOC. Secundo quid facere cuique, quid uē a quoque pati queat, ostendere. PHAE. Certe. SOC. Tertio distinctis sermonum animae que generibus atque affectibus causas omnes percurrere, singula singulis accommodans, docēsque qualis anima, qualibus sermonibus, quam ue ob causam necessario haec quidem mouetur, illa uero nequaquam. PHAE. Praeclarissimum, ut uidetur, hoc esset. SOC. Neque igitur hoc, o amice, neq; aliud quicquā si aliter tractetur, artificiose unquam tractabitur. Nostri uero in hac arte scriptores, quos ipse audisti, callidi sunt, & animae naturā pulcherrimae cognoscentes nos celant. Nos uero prius quam hoc modo loquantur, & scribant, nunquam ex arte eos scribere confitebimur. PHAE. Quem dicis modum? SOC. Verba quidem ipsa non facile dixerim. Quo autem modo scribere oporteat, si arte scripturissimus, quoad fieri potest exponam. PHAE. Dic obsecro. SOC. Postquam dicēdi facultas quaedam animi tractio & oblectatio est, futurum oratorē necesse est quot species animus habet cognoscere. haec uero tot talesq; sunt, unde tales alij, alij tales efficiuntur. His ita distinctis sermonum quoq; tot talesq; sunt species. Tales igitur animi, talibus quibusdā

Quando excellens orator

Magnae artes exercitatione dialectica, & contemplatione indigent. Pericles Anaxagorae auditor

Vtrū oporteat praeter auctoris sententiā & rationem quaerere.

De naturae ratione

Quo modo arte dicendum

sermonibus certâ quadam de causa ad talia quadam facile persuadentur: aliter uero affecti aliquâ ob causam, minime. Oportet itaq; eum qui hæc satis perspexerit, postea in ipsa negocijs animaduersa deprehensaq; momento posse signare, & sensu consequi: alioquin nondum quicquam plus quàm uerba sibi quondam à doctoribus tradita habet. At cum sufficienter potest dicere, quis quibus sermonibus capiatur, præsentemq; hominem acute perferit eo ingenio præditum esse, de quo antea fuerit disputatum, sic que ipsum esse talibus sermonibus ad talia compellendum: is ita instructus tunc demum perfecte artem hanc erit consequutus, cum ad superiora hæc adiunxerit, ut opportunitatem loquendi tacendiq; calleat, & usum abusum'ue breuiloquij, commiserationis, uehementiæ acrioris, amplificationisq; cæterarum' que partium orationis à præceptoribus traditarum recte cognoscat, antea uero nequaquam. Eum uero qui horum quocunque caruerit dicendo, aut docendo, aut scribendo, dixeritq; ex arte uerba se facere, qui nō persuadetur, exuperat. Cæterum scriptor ita forsitan nos compellabit. O Phædre atque Socrates, irâne prorsus an aliter dicēdi artem capessendam esse censetis. PHAED. Impossibile est Socrates, aliter, quamuis non paruum id opus appareat. SOC. Vera loqueris, atque horum causa oportet omnibus sursum deorsumq; sermonibus reuolutis perquirere nunquid uia ad illam ulla facilior breuiorq; occurrat, ne temere per longam & asperam pereremus, cum liceat per breuem & planam incedere. Quare si quam tu opem afferre potes per ea que à Lysia, uel aliquo alio accepisti, reuoca in memoriam, & expone. PHAED. Experiēdi causa possem quidem, non tamen ad præsens. SOC. Vis ne ego tibi & sermonem recenseam quem aliquando de huiusmodi rebus audiui? PHAED. Quid nī? SOC. Igitur quod uulgo dici solet, dicēdum est etiam si lupo sit eius quod dicimus autor. PHAED. Ac tu ita facias. SOC. Aiunt itaq; nihil opus esse hæc adeo tollere: neque ab alto nimisq; procul disputationem repetere. Quippe sicut disputationis principio diximus, oratorem futurum non oportere ueritatem nosse de iustis, & bonis, siue rebus, siue hominibus, natura, uel educatione talibus. Nam in iudicijs nulli prorsus horum ueritatem unquam, sed persuasio nem, curæ esse solere. Id autem esse uerisimile, ad quod mentem intendere debeat, qui sit arte dicturus. Neq; facta dicenda esse aliquando, nisi probabile sit facta fuisse, sed tam in accusatione quàm defensione semper uerisimilia inducenda: & omnino dicentem, uerisimile quidem persequi, uerum autē negligere. hoc enim si in omni oratione seruetur, perfectam artem oratoriam exhiberi. PHAED. Ea narraſti o Socrates, quæ dicunt qui artem rhetoricam profitentur. Memini enim id nos in superioribus breuiter attingisse. Videtur autem hoc magnū quiddam esse his qui in hac arte uersantur. Sed & Tisiam ipsum gra uiter pessundedisti. SOC. Dicat ergo id quoq; nobis Tisias, nunquid aliud probabile, & uerisimile nuncupet, quàm quod uulgo uidetur. PHAED. Quid nam aliud? SOC. Hoc præterea scitum, & artificiosum inuenisse & scripsisse uidetur, quod si quis imbecillis & audax cum robustum quendam timidumq; uerberibus cæsum spoliauerit in iudicium deducatur, neutrum horum uerum confiteri oportet: sed timidum quidem dicere non à solo audace illo esse cæsum: audacem uero hoc refellere, solos fuisse monstrantem, atq; ad tale quiddam cōfugere. Quoniam pacto imbecillis cum sim, robustum hunc inualissem? Ille autem timiditatem suam non dicet, sed falsum aliquid excogitans forte aduersarium arguet. Atque in alijs etiam talia quadam sunt quæ arte dicuntur. An non sic est o Phædre? PHAED. Ita prorsus. SOC. O quàm callide abstrusam artem adinuenisse uidetur Tisias, uel quicumq; alius fuerit, uel quocunq; alio cognomine delectetur. Sed nūquid hoc, o amice, dicemus, an non? PHAED. Quid istud? SOC. O Tisia iam pridem antequam accederes affirmabamus probabile istud, & uerisimile uulgo non aliter quàm per ueritatis similitudinem fieri. Similitudines autem ueri ab eo qui ueritatem nouit aptissime ubiq; reperiri posse asserabamus. Quapropter si aliud quicquam de hac arte dixeris, auscultabimus quidem: sin minus, his quæ paulo ante diximus, fidem præstabimus, quod uidelicet nisi auditorū quis ingenia nouerit distinxeritq;, atq; res ipsas in species suas discreuerit, rursusq; singula idea una comprehenderit, nunquam dicendi artem quoad homini licet, adipiscetur. Hoc autem sine longo studio assequetur nunquam, In quo non ideo infundabit uir prudens, ut dicere & agere ad homines possit, sed ut ea potius & loqui & facere quæ dijs grata sint ualeat. Viri enim nobis sapientiores, o Tisia, uirum mentis compo-

tem aiunt non id meditari debere, ut conseruis suis, nisi prout contigerit, obsequatur, sed ut dominis bonis atq; ex bonis obtemperet. Quamobrem si longior sit circuitus, ne mireris. Non enim ut ipse putas, sed magnarum rerum gratia circumeundum. Erunt autem, ut ratio dicat, si quis uoluerit, hæc pulcherrime ex illis effecta. PHAED. Perpulchre admodum dici hoc uidetur, o Socrates, modo aliquis assequi possit. SOC. At præclarum est ad præclara semper anniti, & quicquid contigerit tolerare. PHAED. Valde. SOC. De arte hæctenus, & inscitia orationis sit dictum. PHAED. Satis profecto. SOC. Reliquum est ut scribendo quid deceat, quid dedeceat dicamus. PHAED. Plane. SOC. Scis ne quo pacto maxime de sermonibus dicendo uel agendo deo placere potes? PHAED. Minime. Tu uero? SOC. Audiui equidem nonnulla à ueteribus tradita: uerum autem ipsi intelligunt. Id uero si nos inueniremus, nunquid humanarum deinceps nobis opinionum cura nulla futura sit? PHAE. Ridicula sane interrogatio. sed quæ audisse dicis recense. SOC. Audiui equidem circa Naucratim Ægypti priscorum quendam fuisse deorum, cui dicata sit auis quam ibim uocant, daemóni autem ipsi nomen Theuth. huc primum omnium numerum, & numeri computationem inuenisse, geometriamq; & astronomiã, talorũ rursus alearumq; ludos, & literas. Erat tunc totius Ægypti rex Thamus, & in eminentissima amplissimaq; ciuitate, quas Græci Ægyptias Thebas appellant, deumq; ipsum Ammonem uocant. Ad hunc Theuth profectus, artes demonstrauit suas, dixitq; eas distribui deinceps Ægyptijs cæteris oportere. Verum ille quæ cuiusq; utilitas foret, interrogauit: & ipso referente, quod bene dictum uidebatur, probabat quidem: quod contra, uituperabat. ubi multa de qualibet arte in utramq; partem Thamus fertur Theuti ostendisse, quorum singula si enarrare pergamus, prolixior erit oratio. Cum uero ad literas descendissent, Disciplina hæc, inquit Theuth, o rex, sapientiores & memoria promptiore Ægyptios faciet. Memoria nanq; & sapientiæ remedium id est inuentum. At ille, O artificiosissime Theuth, inquit, alius quidem ad artis opera fabricanda idoneus est, alius ad iudicandum promptior quid emolumentum damniue sint utribus allatura. Atqui & tu literarum pater propter beneuolentiã contrarium quàm efficere ualeant affirmasti. Nam illarum usus propter recordationis negligentiam obliuionem in animo discen-
tium pariet: quippe qui externis literarum consili monumentis, res ipsas intus animo non reuoluent. Quamobrem non memoriæ, sed monitionis remedium inuenisti. Sapientiæ quoque opinionem potius quàm ueritatem discipulis tradis. Nam cum multa absq; præceptoris doctrina perlegerint, multarum rerum periti uulgo cum ignari sint, uidebuntur. Consuetudine quoq; molestiores erunt, utpote qui non sapientiã ipsa sint præditi, sed opinione sapientiæ subornati. PHAED. Facile tu, o Socrates, Ægyptios, & alios cuiusuis gentis sermones facis. SOC. At o amice, qui in Iouis Dodonæi templo uersantur, ex quercu sermones primos fatidicos erupisse asserunt. Priscis itaq; illis, utpote qui nõ ita ut uos recentiores, sapientes erant, satis erat ob eorum inscitiam petras & quercus audire, modo uera promerent. Tu forsitan interesse censes, quisnam cuius ue sit, qui dixerit. Non enim id solum consideras uerane an falsa dicantur. PHAED. Recte admodum increpuisti, ac mihi uidetur ita in literis euenire, ut Thebanus ait. SOC. Igitur quicumq; se putat sic artem aut mandare literis, aut mandatã suscipere, ut certum quiddam & firmum ex literis sit futurum, admodum ineptus est, ac reuera Ammonis uaticiniũ prorsus ignorat, cum plus aliquid in scriptis esse credat, præter id quod scienti res ipsas quæ in literis significantur, commemorant. PHAED. Rectissime. SOC. Graue id habet, o Phædre, scriptura, & picturæ reuera persimile. Picturæ nanque opera tanquam uiuentia extant: siquid uero rogaueris, uerecunde admodum silent. Non aliter sermones putabis fortasse quasi aliquid ipsos intelligentes dicere. Verum si sciendi uidus ab ijs dictorũ aliquid sciscitaberis, idem in his semper, & unum significatur: omnisq; sermo cum semel scriptus est, passim reuoluitur æque apud intelligentes, atq; alios, inter quos minime decet, nescitq; dicere quibus oportet & quibus non oportet. Iniuria uero immerito contumeliãq; affectus patris semper eget præsidio. Ipse enim neque aduersario repugnare, neq; opem ferre sibi ipsi potest. PHAED. Hæc quoque recte abs te dicta uidentur. SOC. Quid porro? Alium uidemus sermonem huius fratrem, quemadmodum legitimus sit, & quanto me-

lior atq; potentior quàm is nascatur. PHAE. Quem istum? & quomodo fieri dicis? SOC.
 Bum, inquam, qui in animo discantis cum scientia scribitur, quia sibi ipsi auxiliari potest,
 intelligitq; apud quos loquendum sit, apud quos tacendum. PHAE. Scientes sermonem
 dicis uiuentem, & animatum, cuius oratio scripta simulacrum quoddam nō iniuria nun-
 cupabitur. SOC. Omnino, sed hoc quoq; mihi dicas. Mentis compos agricola nunquid
 charissima sibi semina, quorū fructus expectat, æstate in Adonidis hortis summo studio
 & diligentia sparget, ut octo diebus speciosos inde flores aspiciat? An potius si quādo id
 egerit, festi cuiusdam diei ludicq; gratia faciet? At ubi serio agens agriculturæ studium ad-
 hibuerit, feret quidem ubi conuenit, & satis se consecutum putabit, si octo mensū inter-
 uallo satio sua ad fruges peruenerit. PHAED. Ita prorsus, ô Socrates, illa quidem ioco, ut
 ais, hæc autem serio faciet. SOC. Hominem uero iustorum, honestorum, bonorumq; sci-
 entiam possidentem agricola imperitiorem ad semina sua spargēda putabimus? PHAE.
 Minime omnium. SOC. Non igitur in aqua nigra studiose ipsa calamo cum sermonibus
 seminabit, cum succurrere illis periclitantibus nequeat, nequeat & ex ipsis ueritatē suf-
 ficienter ostendere. PHAED. Certe id non est consentaneum. SOC. Non sane. Cate-
 rum hortos quidem literarum, ut ludi causa, ut uidetur, feret atq; describet, & postquam
 scripserit tanquam monumenta thesaurosq; ad senectutis futuræ obliuionem, tam sibi,
 quàm cæteris uestigiorum eorundem sectatoribus, latabitur utique natos iam tenellos
 suos fructus inspiciens: cæterisq; hominibus ludos alios sequentibus, & conuiuia horūq;
 similia celebrantibus, ipse interim his omissis in sermonum oblectamentis uitam ducet.
 PHAE. Præclarissimum præ aliorum uilissimo narras ô Socrates, eius ludum, qui potest
 in sermonibus ludere, ac de iustitia, & alijs quæ tu dicis, confabulari. SOC. Est ita pro-
 fecto, amice Phædre, sed multo mea sententia in his præclarius studium, quando quis
 arte dialectica utens animam nactus idoneam sermones cum scientia plantat, & seminat,
 qui & sibi ipsis, & fatori suo afferre opem possunt fructus uel producant, & semina red-
 dunt. Vnde alij in moribus alijs nati id semper munus immortale seruare possunt, atque
 eum qui hæc habet, beatissimum quoad homini licet, efficiunt. PHAED. Multo id quoq;
 præclarius. SOC. Nunc iam illa, ô Phædre, his concessis discernere possumus. PHAED.
 Quænam? SOC. Ea uidelicet quorum cognoscendorum gratia hucusq; descendimus,
 ut uituperationem Lysia discuteremus in ipsa scribendi arte, sermonesq; ipsos, qui uel
 arte, uel sine arte scribuntur: artificiosum quidem, & artis expers, satis iam declarasse uide-
 mur. PHAED. Sic apparet. SOC. Meminisse rursus oportet non prius posse aliquem di-
 cendi artem ad summum callere ad persuadendum atq; docendum, ut ratio superior no-
 bis ostendit, quàm ueritatem earū rerum quas dicit aut scribit cognouerit, uniuersamq;
 rem definire, & definitione posita rursus secundum species usq; ad individua diuidere no-
 uerit: atq; hac ratione animam contemplatus, & quid cuiq; ingenio congruum est aucu-
 patus, ita maxime disponat exornetq; sermonem, uariæ quidem animæ uarios, & harmo-
 nia multiplices, simplici uero simplices sermones accommodans. PHAED. Sic prorsus
 apparuit. SOC. Quid autem de illa quaestione dicemus quam supra tetigimus? hone-
 stum ne an turpe sit orationes componere, & quomodo studiū hoc iure uituperari queat,
 quomodo nequeat. Num superiora nobis hoc satis declarauerunt? PHAED. Quænam
 illa? SOC. Quippe, siue Lysias, siue alius quispiam scripsit quandoq; aut scribit, scribetq;
 priuatim quicquam, uel publice ciuiles quasdam constitutiones, ita ut suis in scriptis ma-
 gnā quandam stabilitatem & certitudinem putet inesse, turpe id esse scriptori, siue di-
 catur à quoquam, siue non dicatur, putandum est. Siquidem ignorare quid uerum sit,
 quid falsum, de iustis, & iniustis, de bonis & malis, etiam si uulgus uniuersum laudauerit,
 fieri nunquam potest quin sit reuera turpissimum. PHAED. Turpissimum. SOC.
 Contra qui in oratione quacumq; de re scripta ludum iocumq; necessarium putat, oratio-
 nem que nullam aut solutam, aut strictam numeris magno componendi studio dignam
 esse ducit, instar eorum qui sine diiudicatione & doctrina persuadendi tantum gratia car-
 mina recitare consueuerunt: sed reuera sermonum illorum optimos comonendi peritos
 causa compositos fuisse: in sermonibus autem his, qui docendi discendiq; causa dicuntur,
 ac uere in animo de iustis, honestis, & bonis scribuntur, duntaxat perspicuitatem perfe-
 ctionemq;

Etionemque inesse, eosque solos studio dignos existimat: iudicatque sermones huiusmodi filios suos legitimos esse uocandos, eum ante omnia qui ipsi inest, si modo sit inuentus, de inde quicumque ex hoc foetu filij, fratresque, uel in ipsius, uel in alijs aliorum mentibus, sicut decet, nati sunt, reliquos autem omnes postponit: hic uir, inquã, talis o Phædre, uidetur esse, quales esse nos exoptaremus. PHAE. Equidem ut dicis, cupio profusus, & uoto precor. SOC. Sed hæc iam satis à nobis de arte dicendi, quasi ludentibus dicta sint. Quare Lysia dicas, nos ad nymphæ fontem Musarumque cœtum profectos, sermones quosdam audisse, qui dicere iusserunt Lysia, cæterisque orationum scriptoribus, Homero præterea, & si quis alius nudam poesim, uel cantu exornatam composuit, Soloni postremo, & omnibus qui ciuiles institutiones literis mandauerunt: quod si ueritatis conscij talia composuerunt, possuntque sua in discussionem tracta defendere, ac dicendo efficere, ut præ uerbis scripta uiliscant, non utique ab his quæ calamo luserunt, sed ab illis potius quæ serio excogitarunt, cognominandi uidentur. PHAE. Quæ nam cognomina, & quo pacto accommodas? SOC. Sapientis cognomen, o Phædre, magnum soli Deo conuenire uidentur. Philosophi uero, aut similis alicuius cognomine eiusmodi uiros quales modo descripsimus, conuenientius modestiusque nuncuparemus. PHAE. Certe non dedecet. SOC. Eum igitur qui nulla habet in se præstantiora his quæ conscripsit, & sursum deorsumque reuertens, diuturna emendatione addendo uel subtrahendo composuit, iure poetam uel orationum legum uel scriptorem cognominabis? PHAE. Quid nisi? SOC. Hæc itaque amico referas tuo. PHAE. Tu uero quid facies? nec enim amicus tuus prætermittendus.

SOC. Quis iste? PHAE. Isocratem probum, inquã. Quid illi nunciabis? o Socrates. Quem esse dicemus? SOC. Iuuenis adhuc Isocrates est, o Phædre. Quid autem de illo præferam, non præteribo. PHAE. Quidnam? SOC. Videtur mihi præstantiori ingenio esse, quàm Lysiam sua scripta demonstrent. Præterea moribus generosioribus præditus. Quam obrem nihil mirum putarim, si crescentibus annis in arte dicendi cui nunc incumbit, magis quàm uiri pueris, omnibus qui eloquentiæ unquam se tradiderunt, excellat, atque his etiam studijs non contentus, ad maiora diuiniore quodam instinctu feratur. Inest enim, o amice, ex ipsa natura philosophia quædam illius ingenio. Hæc ergo ab his dijs accepta, Isocrati mihi dilectissimo nuncio. Tu illa Lysie tibi charissimo. PHAE. Ita fiet. Sed abeamus hinc cum æstus non nihil iam efferbuerit. SOC. Vota prius his facienda sunt quàm abeamus. PHAE. Quid nisi? SOC. O amice Pan, & alij omnes qui locum hunc colitis dij, date mihi ut pulcher intus efficiar: & quæcumque extrinsecus habeo intrinsecis sint amica. Diuitem autem sapientem solum existimem. Tantum uero mihi sit auri, quantum nec ferre, nec ducere queat alius, nisi uir temperans. Nunquid aliud orandum censes? o Phædre: mihi enim satis est precatum. PHAE. Mihi quoque eadem opta. Amicorum enim communia omnia. SOC. Abeamus.

ARGUMENTVM MARSILII IN
APOLOGIAM.

ANTIQUORUM Theologi in tres diuisi sunt sectas. Alij quidem demonibus solum sacrificabant, diffidentes, ut arbitror, uota hominum ad cœlestia peruenire. Alij uero cœlestia quoque colebant, putantes illa non uiuere solum atque intelligere, sed etiam radijs suis circumspicere cuncta atque audire, ideoque tam sacrificiorum ritus ab eis prospici, quàm supplicij laudes precesque exaudiri: uerum tamen animorum in corporibus his uiuentium uota, ad deos illos qui nullum cum corporibus commercium habeant, peruenire non posse. Alij denique hos ipsos deos in primis uenerabantur iudicantes à summis rerum causis effectus omnes etiam humanos tam cognitiõe quàm uirtute perfectissime contineri. Deos uero uocabant tum uisibiles, id est, cœlestes, tum inuisibiles, id est, supercœlestes, quos nostri uocant angelos, & ipsi deos quasi proximos summi Dei contemplatores atque ministros. Præterea triplicem hanc prouidentiam esse putant. Vniuersalem quidem in Deo, per quam omnibus omnia prospiciat atque præbeat. Minus uero in dijs uniuersalibus, per quam omnibus quidem consulant, non omnia tamen munera, sed quædam omnibus exhibentes. Particularem denique in demonibus, qua uidelicet quædam quibusdam iam largiantur. Et demones quidem in totidem distribuunt ordines, quot in cœlo sunt stellæ, ut alij Saturnij sint, alij Iouiales, alijque similiter. Cunctos autem ordines et in igne collocat, sed igne a ratione, & in aere puro, sed a ratione aërea, & in aere crasso, a ratione uidelicet aquea. Hos

aqueos